

6
6 M
42

DE

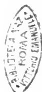
PINDARI ODIS

CONIECTURÆ

D. IOANNIS ALOYSII

MINGARELLI

Abbatis S. Mariæ ad Rhenum, & Græcarum Litterarum in Archigymnaſio Bononienſi Lectoris publici

AD

IACOBUM BLANCANUM

Publici Antiquitatum Muſei Cuſtodem & XXIVvirum Benedictinum.

ANNO M.DCC.LXXII.

BONONIÆ, TYPIS LÆLII A VULPE.

SUPERIORUM PERMISSU.

Jacobo Blancano suo
Joannes Aloysius Mingarellius
sal. dicit.

CUm superiore anno amantissimum patruum Joannem Mariam mors mihi si non immatura, certe necopinata rapuisset, majorem, Jacobe, animo cepi dolorem, quam ut ad usitatas confestim valerem occupationes incumbere, meque ipse a curis, ac tristi solicitudine avocare. Veniebat in mentem assidue vel invito, ejus mihi hominis consuetudinem ablatam fuisse, quem velut domesticum antiquæ virtutis exemplum suspiciebam, quod singulari esset quum integritate ac fide, tum pietate in Deum, benevolentia in suos, caritate in omnes, prudentia quoque non mediocri; laboris vero adeo patiens, ut quinquaginta ferme annos Missionarii primum una cum Julio Cæsare Canalio eximiæ probitatis viro, tum vero etiam publici Catechistæ munere ad extremum usque vitæ mensem sancte perfungens, universam sæpius diœcesim peragrasset: quod ab his autem ei curis superesset otii, id pene totum in obeundis modo Confessarii, modo Concionatoris, modo privati Catechistæ officiis consumeret. Verum illud dolorem summopere augebat meum, quod interitu talis viri & patruo privatus fueram de me benemerito, quem in demortui patris optimi loco observabam, & amico fidelissimo, consiliorumque meorum omnium participe, quem unice diligebam: eo autem tempore ipsum amiseram, quo minime suspicabar: cum enim firma perpetuo valetudine ad quintum & septuagesimum annum usus fuisset, non inanis esse mea videbatur spes, illum aliquot adhuc annos mansurum in vita. Sed, o fallaces hominum cogitationes! expectationem repente fefellit eventus. Sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Attamen ego, qui ejusmodi virum obiisse non audiveram solum, quod ipsum tamen mihi fuisset luctuosum, sed oculis ipse meis morientem conspexeram, quî poteram non dolere vehementer, ac mœrore propemodum opprimi acerbissimo? Ne nunc quidem extremi illius tridui possum memoriam deponere, cum is in lectulo non decumbens, sed confidens, & atra, quam sanus gestare consueverat, veste indutus, supremam tranquillus horam præstolabatur. Qua animi demissione, qua

 reve-

reverentia divinum viaticum inhians, sacerdotali stola cervicibus circumposita, accepit! qua firmitate status, dum rite sacro oleo inungeretur, precationes recitavit! qua constantia me ipsum in primis, tum cunctos, qui aderant, bono esse animo jubebat! Sed oculos statim ab hujusmodi spectaculo avertamus, ne refricato vulnere fletus rursum oboriantur, & lacrimæ. Dum hac ergo anxius premerer ægritudine, meministi profecto, Jacobe carissime, cujusmodi a me promissum extorseris. Nam cum pro summa, qua me semper complexus es, humanitate dolorem meum levandi causa me convenisses, sermonem de meis in Pindarum Conjecturis, quas festinanter olim scripsisse me noras, instituisti, ut callide me ad hilaritatem revocares: tum hortari paulatim aggressus es, ut eas in manus hominum emitterem. Verum ego cum tergiversari vellem, Quin ipse te potius exhorter, inquam, Jacobe mi, quod a multo jam tempore, ut scis, facio, ut quæ dudum parturis, parias aliquando? Næ tu si vetustas cum pateras, quæcumque ad hanc diem detectæ sunt, tum inscriptiones, quæ apud nos extant, diligenter a te collectas, concinne dispositas, & docte illustratas evulgaveris; rem facies omnibus antiquitatis amantibus gratissimam: de mearum vero Conjecturarum editione, spem, quæso, omnem abjicito: nam & ego sacris magis, quam profanis jamdiu studiis oblector, nec illæ dignæ sunt quæ lucem aspiciant. Noli enim putare, veterem aliquem codicem reperisse me, cujus auctoritate Conjecturæ illæ meæ fulciantur: ea tantum, quæ, dum Pindarum olim legerem, menti occurrebant, chartulis quibusdam commisi, quæ ubi nunc lateant, ne memini quidem: sed quanti illæ pretii sint, ex eo facile cognosces, quod Pauwii viri doctissimi *Notæ in Pindarum* tunc mihi prorsus ignotæ forent: quas cum postmodum percurrerim, pleraque ex iis, quæ emendationis indigere visa erant, ingeniose ab ipso emendata fuisse comperi: quamvis mihi, ut verum fatear, & nonnulla, quæ ille scripsit, parum probentur, nec menda omnia, emunctæ ceteroqui naris homo, olfecisse videatur. Hæc ubi tunc dixeram, non dubitabam, quin incepto desisteres: verum tu capta e postremis, quæ mihi exciderant, verbis occasione tam blande urgere, tam comiter impellere me cœpisti, tam acer in flagitando fuisti, ut polliceri pene coactus sim, me specimen saltem aliquod earum Animadversionum editurum. Fidem itaque datam nunc libero, illudque ad te ipsum mitto: ei namque debetur, quo auctore atque impulsore in publicum edi-

editur: præfertim quum tam multa fint, quæ mihi te cariffimum faciant: probitas potiffimum tua, animi candor, ac moderatio fingularis, qua fit, ut, etiamfi opibus ac divitiis affluas, nemini tamen te met ipfe anteponas, nec defidiæ, ut plurimi divites faciunt, te dederis, fed jam inde ab adolefcentia cum aliis difciplinis, tum hebraicæ etiam græcæque linguæ operam navaveris, nunc vero patriarum antiquitatum accuratus inveftigator fis, atque eruditus illuftrator. Vale. Dabam Bononiæ in Ædibus S. Salvatoris, VII. Idus Maias, anno Domini M. DCC. LXXII.

DE PINDARI ODIS

CONIECTURÆ.

PIndari lectione haud parum olim delectabar: itaque facile comperi, multa in illius reperiri Odis, quæ nobiliffimo poeta indigna fint: nam & metri leges identidem violatas cernebam, & fententias alicubi perplexas, imo interdum etiam abfurdas. Quamobrem celebriores conferre inter fe cœpi, emendatiorefque editiones: fed experiundo didici, nullum extare adhuc typis impreffum exemplar ejus vatis, quod multa non habeat medicam manum poftulantia, etfi tam multi, iique eruditione clari, atque optime de Pindaro ipfo meriti magnis eum laboribus & expurgare conati fuerint, & illuftrare. Nemini tamen mirum id videri velim: haud fcio enim, an veterum Poetarum ullus tam male a vetuftis librariis fit tractatus, quam Pindarus, five quod Dorica dialecto fcripferit, five quod conftantibus metris ufus nequaquam fuerit, five quia ad intelligendum fæpe difficilis eft, five potius has omnes ob caufas. Experiri igitur volui, utrum pleraque faltem, fi non omnia ex hoc vate menda tolli poffent, ac totum a prima ad poftremam Odam perlegens, quo mendofum unumquemque locum modo emendari poffe conjicerem, adnotavi. Verum id cum perfeciffem, Joannis Cornelii Pauwii Notas in Pindarum anno Domini M. DCC. XLVII. Trajecti ad Rhenum impreffas fuiffe accepi: quas cum avide poftea evolviffem, plurima quidem, imo pleraque acutiffime ab illo emendari intellexi;

ali-

aliqua tamen adhuc menda supereſſe, quæ ſi quis ſuſtulerit; tum demum editio Pindari adornari poterit omni ex parte, quantum ſine veterum membranarum ope fieri poteſt, abſoluta, comparatis nimirum inter ſe iis exemplaribus potiſſimum, quæ a Petro Brubacchio, ab Henrico Stephano, ab Eraſmo Schmidio, a Joanne Benedicto, ab Oxonienſibus ſociis Weſtio, ac Welſtedio edita ſunt, & ipſis Pauwii Notis: niſi cui forte ſors adeo propitia futura ſit, ut vetus aliquod, emendatumque Pindari exemplar detegat: cujuſmodi forſitan eſſet ſi quod in Herculanenſibus voluminibus, cum evoluta fuerint, inveniretur. Mearum igitur Animadverſionum ſpecimen hocce nunc in lucem profero: ac ſi illud a viris doctis non inutile judicari ſenſero, ceteras fortaſſe Coniecturas meas evulgabo. Ideo autem hoc eas nomine inſcribo, ut intelligat lector, pauca in illis eſſe, quæ ut certa exhibeam, ac libenter me quæcunque de Pindari Odis dicturus ſum, ea eruditi lectoris judicio ſubjicere: multo autem libentius, quæ de divino Pſalte mox ſcribam, Romanæ Eccleſiæ, quæ tutiſſima Chriſtianorum omnium magiſtra eſt, definitioni ſubmittere.

CAPUT I.

An Pindarus Pſalti recte ab aliquibus comparetur.

NOnnulla Pindaro cum Pſalte eſſe dicitur ſimilitudo. Placet itaque alterum cum altero paulisper conferre: quod dum facio, nemo, opinor, injuriam Pſalti a me inferri ſuſpicabitur: duobus enim modis ſpectari is poteſt: primo ut divinus ſcriptor, ac Propheta Dei afflatu futura prænuncians; deinde ut poeta eximius, ac nobiliſſimus. Si priore quidem illo ſpectetur modo, tantum Pindaro præſtat, quantum vera fabuloſis, gravia levibus, ſacra profanis, utiliſſima ſupervacaneis, divina denique humanis antecellunt: quocirca inſulſus præ illo hac ratione videatur Pindarus neceſſe eſt, niſi quis forte impii nugatoris Voltærii ineptiis, commentis, turpibus calumniis, ac deliramentis captus fuerit; cujus tamen de Hebræis divinorum Codicum Scriptoribus judicia quanti facienda ſint, vel ex eo unuſquiſque facile intelligere poteſt, quod homo ne primam quidem Hebræorum literam norit, ut alibi perſpicue oſtendi. Sin autem altero modo Pſaltem ſpectare voluerimus, equidem non video, cur præclariſſimum Hebræum Vatem nequeamus

cum

cum græco poeta præclarissimo conferre, ut appareat quid interfit inter utrumque, aut in quo similes dici possint. Ad rem igitur statim venio, ac præcipua, quæ mihi egregium hocce poetarum par aliquantisper expendenti in mentem venerint, breviter exponam. Quæ autem de Psalte, aut potius de Psaltibus dicturus sum, ea de aliis omnibus pulcherrimarum, quæ in sacris libris extant, Odarum, seu Canticorum auctoribus, Mose, Habaccuco, & ceteris vere magna ex parte dici posse, lector per se ipse comperiet: ego enim brevitatis causa sermonem ad Psalmos contraho.

Primo igitur in excellentibus utrumque Scriptorem poetis numerari, neminem latet. Ac Pindarus quidem quantum in poesi excellat, vel solius Flacci testimonium demonstrat; incredibilibus enim ipsum laudibus extollit. Psaltis vero poematia quam pulcra sint, illi etiam, qui hebraicæ linguæ rudes omnino fuerint, facile cum ex aliis cognoscere poterunt, tum e Xaverio Matteio, qui Italicis ea versibus reddens, multaque doctrina, & eruditione illustrans Neapoli, quæcumque lectori Psalmos ipsos commendare valeant, diligenter persequitur.

II. Si qua est Pindarum inter, ac Psaltem similitudo, ea in loquendi formulis sita non est, ni fallor: nam & græcæ linguæ indoles ab hebraicæ distat quam longissime, & vix binas reipsa, aut tres me in Pindaro locutiones legere memini, quas hebraicas aliquo modo hebraicisve affines videri cuipiam posse censerem, cujus generis sunt in Pythiis istæ: Od. 3. vers. 184, ἀλαθείας ὁδὸν, i. e. *veritatis viam*: & Od. 5. v. 17, ἐρχόμενον ἐν δίκᾳ, h. e. *ambulantem in justitia*, aliæque forsitan paucissimæ.

III. Pindarus in his, quæ extant, Canticis (de Carminibus enim, quæ interierunt, sermo non est in præsentia) grandi quodam dicendi genere utitur, ac majestatis pleno; tenero autem ac molli perraro. Nam si decimamquartam Olympiorum Odam, bonamque nonæ Pythiorum partem, aliaque haud multa aliorum Canticorum loca exceperimus, unus quodammodo est omnium Odarum tenor, ac stylus, verborum scilicet, locutionum, ac rerum magnificentia gravis, sententiarumque sublimitate elatus potius, quam suavis, venustus, ac varius: magna certe in eo styli varietas, qualem in Flacco suspicimus, non apparet. At Psaltis oratio nunc sublimis est atque elata, nunc tenuis ac demissa; nunc mollis ac tenera, nunc vehemens

atque

atque acris; nunc flebilis & pathetica, nunc hilaritatis & lætitiæ plena, semper autem argumento, de quo agitur, accommodata. Etenim, ut aliqua proferam exempla, quid sublimius Psalmo, *Diligam te Domine?* Et: *Attendite popule meus legem meam?* Et: *Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus?* Quid tam dulce, quam Psalmus, *Super flumina Babylonis?* Et: *Beati omnes qui timent Dominum?* At psalmus, *Domine probasti me*, nonne sublimis est æque, ac elegantissimus? Psalmis autem, *Deus laudem meam ne tacueris*; sive, ut vertit Marcus Marinus, *Deus laudis meæ, ne obsurdescas*, Et: *Deus Deorum Dominus locutus est*, nihil novi acrius ac vehementius. Psalmus contra, *Eructavit cor meum*, quam concinnam ac dulcem habet allegoriam? Demum psalmo, *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam*, quam flebiliter canit divinus Vates, atque animos commovet! quum psalmo vicissim, *Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit*, hilaritate animos compleat ac voluptate. Pindarus ergo styli splendore ac majestate, ingeniique præstantia, & acumine magnam in lectore admirationem movet. Psaltes autem non modo idem ipsum rerum altitudine, sententiarum elatione, styli granditate sæpissime consequitur, sed passim etiam in lectoris cor penetrans, illud aculeis veluti pungit, atque animum aut flectit, aut commovet, aut oblectat. Fateor equidem plurima in psalmis, quos in Ecclesia canimus, reperiri quæ ad nostram loquendi consuetudinem non apta sint: verum ego non de psalmis latine conversis loquor in hoc Capite, sed de hebraicis: quod autem in hebraico sermone elegans est, id ipsum si latinis vocibus, quæ hebraicis singillatim respondeant, expressum fuerit, horridulum haud raro est, atque insuave.

IV. Pindarus quamvis grandiloquus fere ubique sit, inflatus tamen ejus stylus nusquam est, aut turgidus. In Psalte passim nobilis quædam simplicitas conspicitur, quæ tanto magis placeat, quanto graviora, ac sublimiora sunt ea, quæ scribit, quam illa quæ Odis suis exornat Pindarus, atque extollit.

V. Pindari nulla est Oda, quæ poeticis luminibus, ac schematibus careat, excepta fortasse Isthmiorum tertia. Psaltis contra quædam sunt poemata tenui prorsus dicendi genere conscripta, ac poeticis luminibus vacua. Talis est, verbi gratia, Psalmus, *Beati immaculati in via*, cujus singuli centum septuaginta sex versiculi divinam Legem variis semper modis extol-

extollunt, ac prædicant: tales quoque sunt alii nonnulli ex iis maxime, quos dicimus acrostichos: sed ut cetera deessent, materiæ gravitas atque utilitas satis ejusmodi psalmos commendaret: in quibus tamen humile nihil est, ac regio vate indignum.

VI. Pindarus ea lingua scribit, quæ poeticis vocabulis abundat, ac nominum verborumque inflexiones habet poetarum proprias: quod poetæ carmina componenti valde commodum est. At hebraicus, quo Psaltes cecinit, sermo iisdem nominum ac verborum inflexionibus utitur cum in libera, tum in adstricta certis numeris oratione: ita tamen is loqui consuevit, ut divinum poetam, non historicum quempiam, non rhetorem, non auctorem libri Esther, non Danielem loqui sentias. Græca insuper, qua Pindari Odæ conscriptæ sunt, lingua suavissima est ac mollissima; sæpe tamen asper ipse est, ac durus non concursu tantum verborum aspero, & structura, crebrisque cum hiatibus, tum vocum dimidiatarum sectionibus, sed & locutionibus duriusculis. Psaltis vero lingua aut revera est, aut nostris saltem auribus videtur asperrima; attamen ipsius oratio leniter fluens est, ac jucunda.

VII. Pindarus adeo nonnumquam difficilis ad intelligendum est, ut quamvis plurimi, iique perdocti viri universas ejus Odas illustrare conati fuerint, plura tamen adhuc illius loca obscura sint: dum enim aut metro servit, aut breviloquentiæ studet, aut communes, & ante pedes, ut sic loquar, positas locutiones dedignatur, ac longe, imo interdum longissime repetitas affectat, usurpatque, vix aliquando intelligis, quid proprie verba significent, aut quo referantur, aut quomodo cum proxime superioribus, sequentibusve cohæreant. Psaltis quoque multa sunt obscura; sed ea obscuritate, quæ vitio vertenda non est divino Vati: nam ex eo sæpe proficiscitur, quod hebraicarum vocum, ac locutionum germanam nunc vim ignoremus: interdum ex eo fortasse, quod hebraicus textus leviter alicubi, in iis scilicet, quæ nec fidem attingant, nec morum doctrinam, corruptus sit, atque ex vetustissimis Interpretationibus aut lxx. Interpretum, aut Vulgata alicubi emendandus: alias autem ex eo, quod futura eventa allegorice prænuncientur. Novi equidem multa ex obscuris Pindari locis, quæ ab Interpretibus clare exposita necdum fuerant, perspicua reddi a Pauwio: sed quanam id ratione consequitur Pauwius? Lectiones passim mutat, ingeniosasque proponit conjecturas, nullius sæpe vetusti codicis auctoritate innixas. At si hoc idem in Psalte facere nobis

etiam liceret, ac potestas audendi quidlibet concederetur, facili negotio efficere possemus, ut obscuritas hic quoque si non omnis, magna saltem ex parte evanesceret. Huc accedit quod singulis Pindari Odis genuinum præpositum est argumentum, quod non modicam eis lucem affert. At Psalmi argumentis carent fere omnes: tituli enim, quibus inscribuntur, non argumenta eorum plerumque sunt, neque ad eos illustrandos adjecti, sed ad alia pertinent. Quod si in cujusque Psalmi fronte inscriptum initio fuisset, qua is occasione compositus sit, quidnam potissimum spectet Vates, quis loquens inducatur, aliaque de eodem genere, multo facilius eos posset quisque intelligere.

VIII. Pindari latinæ extant interpretationes, quæ verbum e verbo reddunt: extant etiam paraphrases, Joannis Benedicti potissimum, qui optime est de illo meritus, & Sudorii. Psalmorum autem extat latina versio, quam *Vulgatam* dicimus, quæque multis in locis obscurissima est: extant præterea multæ aliæ, quibus singula hebraica vocabula singulis latinis convertuntur: extant demum paraphrases plurimæ. Jam vero si quis cum hebraicæ linguæ, tum græcæ ignarus, missis paraphrasibus, & commentariis, eas tantum Pindari ac Psaltis, quas dixi, versiones seu metaphrases legat, is in poeta illo admirabili haud multa fortasse inveniet quæ miretur, quin imo pluribus in locis ab ea lectione non injuria fortasse (dicam enim quod sentio) abalienabitur, nisi valde perspicaci sit ingenio, & in græcorum poetarum, atque adeo Pindari ipsius lectione diu multumque versatus: in Psalte contra plurima non admirari ille non poterit, non mira quadam jucunditate continue perfundi, non commoveri passim, non percelli, non ita demum animo affici, ut divinus Psaltes voluerit: quanto magis qui hebraicæ linguæ peritus sit?

IX. Pindarus vocula δὲ iterum, tertio, ac sæpius interdum repetita sententias sententiis ita sæpe subjungit, ut earum inter se connexio veluti lateat, & quasi e profundo puteo post longam investigationem extrahenda sit; imo aliqua non raro verba, quibus tamquam articulis orationis membra jungantur, supplere oporteat; voculam vero ipsam δὲ modo, &, interpretari, modo, *autem*, modo, *etenim*, modo, *contra*, aut, *vicissim*, modo, *tamen*, alias vero aliis etiam modis. Similia in Psalte videmus aliquando contingere: quin apud ipsum quoque litterula *Vau præfixa*, ut loquuntur, totidem habet, quot dictiuncula δὲ, signi-

ſignificationes: ſed hæc in Pſalte quidem hebraicæ poeſeos indoli, ac linguæ inopiæ & ſimplicitati tribuenda ſunt: in Pindaro autem nec poeſeos græcæ, nec linguæ, quæ locupletiſſima eſt, ingenio adſcribi poſſunt; ab aliorum enim Poetarum græcorum, etiam Lyricorum, conſuetudine recedit Pindarus hac in re, quantum ex iis quæ ſuperſunt horum ſive opuſculis, ſive fragmentis conjicere licet.

X. Pindarum eximio fuiſſe ingenio oſtendunt ipſius Odæ. *Fervet, immenſuſque ruit profundo Pindarus ore*, ait Flaccus. Id quam vere dictum fuerit, vel ſola Pythiorum quarta Oda poteſt oſtendere. In aliquibus tamen Odis videntur aliqui verſiculi non ſponte, ut ſic loquar, venire, ſed quæſiti, nec e fluentis ingenii vena derivari: tales ſunt quos mox afferam, ac ipſum fortaſſe Olympiorum initium. Pſaltis contra multo fluentior vena eſt, atque copioſior. Sunt tamen & in ipſo quæſita nonnulla. Ita in acroſticho pſalmo CXIX. cur ſextæ ogdoadis verſiculi omnes a copula *Et* incipiunt? Quia ab hebraico elemento *Vau* exordiri debent: nullum enim eſt in hebraica lingua vocabulum a *Vau* litera incipiens, niſi vox hæc ipſa *Vau*. Quod ſi cui illo eodem in pſalmo tam crebra divinæ Legis commemoratio affectata, & ſtudio quæſita videatur, is norit, illud ſibi Pſaltem ibi propoſuiſſe, ut eam in ſingulis centum ſeptuaginta ſex pſalmi verſiculis nominaret.

XI. Pindarus a ſtropha ad antiſtropham, ab ogdoade ad ogdoadem, a diæreſi ad diæreſim, quin & ab epodo ad ſtropham, & ab antiſtropha ad epodum, ſententia nondum abſoluta, frequenter tranſit: imo etiam quodam in loco poſtremum dimidiati vocabuli ſegmentum ex antiſtropha ad epodum tranſfert: quod mihi quidem valde aſperum videtur, ac pene incomptum; cum enim antiſtrophæ ac epodi diverſa ſint metra, diverſa quoque eſſe debuit modulatio, ut diverſus erat canentium ſtatus. In Pſalte autem nihil occurrit ejuſmodi.

XII. Pindarus hyperbata, ſeu vocum tranſpoſitiones habet aliquando magnopere injucundas. Nil durius, verbi gratia, quam collocatio voculæ οὐ in his Olympicæ ſeptimæ verſibus:

καὶ τοὶ γὰρ αἰθύσας ἔχοντες
σπέρμ' ἀνέβαν φλογὸς οὔ.

Quid minus ſuave, quam poſitio vocabuli γλαυκῶπις verſ. 94. ejuſdem Odæ? aut vocis πάντων verſ. 140. ſecundæ Olympicæ? aut dictionis ὑπέρβιον verſ. 35. decimæ Olympicæ? aut verbi

παρμένοντας verſ. 58. octavæ Pythicæ? Id ipſum de voce *ἀγών* dicerem, quæ verſu 24. decimæ Pythiorum Odæ occurrit, niſi eum locum corruptum fuiſſe cenſerem. Talia in Pſalte fere numquam occurrunt: quæ enim loca per hyperbaton exponuntur, ea vel minus inſuavia ſunt, vel ſine hyperbatorum etiam ope explicari poſſunt.

XIII. Epiſodiis Pindarus intemperantius videtur uti: tam crebra enim in eo ſunt, ut paucæ Odæ illis careant: tam longa nonnumquam, ut majorem faciant Cantici partem; velut in prima Olympiorum Oda in Hieronem aut ejus victoriam ſcripta, ubi e centum octoginta octo verſiculis, quibus ea conſtat, centum & quatuordecim in narranda Pelopis ac Tantali fabula inſumuntur: tam longe denique petitæ interdum ſunt Pindari digreſſiones, ita nonnumquam intempeſtivæ, ut in Oda illa, quam dixi, Hieronis regis laudibus ideo Tantali ac Pelopis fabula inferatur, quia victoriam is retulerat Olympiæ; Olympia autem in Peloponneſo erat; Pelops vero coloniam e Lydia in Peloponneſum deduxiſſe ferebatur. Simili modo in ſecunda Pythiorum Oda Ixionis fabulam non alia de cauſa narrat vates, niſi quia Locrenſium puellarum Hieronem celebrantium gratum animum commemoraverat; Ixion autem ingrati animi cauſa a Jove condemnatus dicebatur. Affines ſunt digreſſiones, quas legimus in Odis Pythicis x, & xi. Quid? quod non a præcipuo tantum argumento ad fabulas narrandas digreditur, ſed & aliquando ab ea ipſa fabula egreditur, quam exponendam ſuſcepit, ut ad aliam tranſeat, ſicut videre licet in nono Pythiorum cantico. Hæc ſive laudanda ſint, ſive non (nec enim auſim judicium ferre, cum Lyricis uſitata fuiſſe conſtet e Phædro) in Pſalte non legimus.

XIV. Pindarus fabulis adeo delectatur, ut plurimæ ſint Odæ, in quibus earum aliquam etſi nemini tunc ignotam diffuſe enarrat. Pſaltes nihil uſquam habet, neque vero habere poteſt fabuloſum, nihil non ſerium, nihil non verum. Quapropter quidquid a Pſalte ſcriptum fuit, id vel poſt centenas, atque adeo innumerabiles ſæculorum ætates cuicumque probetur neceſſe erit. Plura vero ex iis, quæ in Pindaro legimus, inepta jamdiu habentur ab omnibus, etſi a graviſſimo poeta ſumma arte expreſſa fuerint: quis enim ut futilia non irrideat, quæ eleganter ipſe ac magnifice narrat ex. gr. de aureis cornibus cervæ in Hyperboreis regionibus inventæ, de Pelope in lebete cocto, & Diis apud Tantalum cænantibus appoſito, vel a Neptuno, ut ipſe Pinda-

rus

rus mavult, rapto, atque in cælum translato, ac de affinibus aliis? Ifthæc id quidem temporis tolerabilia erant in Poeta, nunc vero intolerandam habent abfurditatem.

XV. Pindarus quidem nufquam, ni fallor, fe ipfe fic exfcribit, ut unum eumdemque verficulum bis in ipfo reperiamus. Pfaltes vero integros interdum, fæpe dimidios verficulos quum in uno, eodemque pfalmo, tum in diverfis repetit: quod Homerum etiam, aliofque nonnullos poetas feciffe, omnes norunt. Pindarum tamen fi haud ofcitanter evolveris, non raro illud eveniet, ut quæ uno in loco legeris, eadem poftea reperias in aliis Odis. Ita quod de aqua & auro cum victoria ab Hierone Olympiæ relata comparatis legitur initio primæ Olympicæ, id paulo poft rurfus legimus verf. 75. in tertia Olympica. Quod docet Od. 5. Olymp. verf. 56, & 57, illud iifdem verbis iterat in Ifthmiis Od. 5. v. 18. Quod dicit Od. 2. Olymp. tribus poftremis verfibus, id legimus etiam Od. 13. Olymp. v. 65, & 66. In Pythiis vero Od. 2. v. 45. Ixionis crimen narraturus ab eadem fententia exorditur, quam de Tantalo dixerat in Olympiis Od. 1. v. 87. Sententiam itidem, quæ poftremis quinque verfibus primæ Pyth. Odæ continetur, fæpe alibi aliis effert verbis. Sua demum carmina tam crebro jaculis comparat, præftantis autem naturæ dona tam fæpe dotibus ftudio acquifitis præferenda effe inculcat, ut nil frequentius in ipfo legas. Pfaltes quoque multa multis in locis repetit: fed quæ is inculcat, maximi momenti funt, atque adeo digna quæ vel centies inculcentur; quæ autem Pindarus, diverfi plane funt generis.

XVI. Pindarus fententias Odis fuis, prout occafio tulerit, infpergere ftudet non inutiles: nihil autem habet unquam turpe, nihil obfcenum, nihil non decorum, nihil non, ut illis temporibus, grave: quod enim & fabulæ, quas refert, ridendæ fint, & Deorum cultus, quem lectori continue inftillat, fuperftitiofus, ac vanus, id non tam ei, quam ætati qua floruit, tribui poteft. Pfaltes totus femper in eo eft, ut lectores mirifice oblectando, ac cælefti quadam voluptate perfundendo, ad virtutem ipfos, ad unius Dei timorem, ad fervandas divinas leges, ad laudandum Deum invitet, alliciat, trahat.

XVII. Pindarus fuam ipfius in poetica arte excellentiam callide aliquando prædicat, ut Od. 5. Nem. ftroph. 2. Mercenarium etiam alicubi fe prodit, ac vafre mercedem operis expofcit, minus tamen hac in re verfutus, quam Simonides, qui *mercede jam accepta*, ut fab. 18. libri quarti Phædrus ait, *laudem victorum*

cane-

canere consueverat. Sed in Psalte nullum ejusmodi nec vani, nec abjecti animi indicium reperias. Pindarum quidem defendere nititur Pauwius in Notis, atque has ab eo labes depellere: quod ut facilius assequatur ad versum 63. undecimæ Pyth. Odæ, lectionem, quæ in omnibus libris est, mutat, & pro vocula εἰ, i. e. *si*, legit οὐ, i. e. *non*: sed ea quæ dixi vitia Pindaro a multis jam seculis objiciuntur; quæ autem pro illo Pauwius scribit, si quid valent, vix fortasse aliud probant, quam Pindarum non impudenter, sed tecte plerumque ac astute se ipsum laudasse, ac mercedem operæ flagitasse. Psalti vero talia nunquam exprobrata sunt, nec exprobrari queunt.

XVIII. Pindarus sententiarum quasi compressione, verborumque paucitate brevis esse consuevit. Psaltes vero hebraicæ poeseos consuetudini indulgens, dum idem fere duobus modis in eodem sæpe versiculo effert, copiosus est, ut pene alicubi redundans videatur. Ille tamen in magna verborum parsimonia egregiam quamdam habet *rerum verborumque copiam*, quam in ipso agnoscit Quintilianus. Psalti in magna verborum ac rerum copia præclara quædam brevitas non deest.

XIX. Pindaro *eloquentiam* quoque tribuit Quintilianus. Is vero eloquens dicitur qui apte dicit ad persuadendum, ad movendum, ad delectandum: quæ munera etsi aliter Oratoris, aliter poetæ sint propria, uterque tamen, si recte iis fungitur, eloquens merito nuncupatur. Jam vero hæc tria si præstat Pindarus, multo magis profecto divinus Psaltes, & modo quodam longe nobiliori, ac divino eadem exsequitur. Ceterum si illud quis a me petat, ut aliquem in Pindaro locum indicem, ubi is animos lectorum inflammet atque commoveat, anceps, fateor, diutius hæserim.

XX. Pindarus ea sæpe jungit simul, quæ haud bene, si quis communem loquendi morem a Poetis etiam servatum spectet, convenire videantur. E prima duntaxat Olympiorum Oda exempla hæc affero. I. ἦτωρ γαρύει, id est, *cor narrat*. II. ὕμνος ἀμφιβάλλεται σοφῶν μητίεσσι: *hymnus circumjicitur sapientum ingeniis*. III. κράτει προσέμιξε: *victoriæ immiscuit*. IV. ὄλβον καταπέψαι: *felicitatem concoquere*. V. εὐφροσύνας ἀλᾶται: *a lætitia aberrat*. VI. κράτει πέλασον: *victoriæ admove*. VII. ἐν αἱμακουρίαις μέμικται: *in inferiis mixtus est*. VIII. μελιτόεσσαν εὐδίαν: *mellitam serenitatem*. Has aliasque hujusmodi locutiones,

nes, quæ passim in aliis Canticis inveniuntur, minime equidem improbare ausim; aliter enim accipiendæ sunt, quam sonare videntur nunc, cum verbum verbo redditum sit; attamen plus in earum aliquibus concinnitatis quis forsitan desideret ac convenientiæ: id quod psalmos legenti haud scio an unquam contingat.

XXI. Allegorias uterque habet valde elegantes, Pindarus quidem rarius, Psaltes autem crebrius. Aliqua ex utroque exempla subjicio, ut ea inter se conferre lector queat eruditus: verum ne illa etiam, quæ suavissima sunt, insulsa interdum ei videantur, illud ab ipso peto, ut græca, & hebraica præ oculis habeat: ego enim e latinis metaphrasibus loca proferam, ne græcis, hebraicisque vocabulis libellum impleam: metaphrases vero ipsas explicare, aut emendare, non est hujus loci. Primo igitur Oda IV. Pyth. antistr. 12. hæc legimus, quæ allegorica sunt: *Cognosce nunc Œdipi sapientiam. Si enim quisquam ramos magnæ quercus acuta securi prosterneret, fœdaretque ejus admirandam formam, etiam desinens esse fructifera, daret tamen sententiam de se ipsa, si quando ad hybernum ignem veniret ultimum, aut cum erectis columnis domus principis, ad fulciendum posita, laborem gravem sustineret in muris, suum postquam locum desertum reliquisset.* Quæ nihil denotant aliud, nisi Demophilum exulem, patriæ utilem fore, si in eam revocetur. II. Statim post allata verba aliam plane diversam subjungit Pindarus allegoriam: *Tu vero* [inquit] *es medicus maxime opportunus.... Oportet mollem manum admoventem, os vulneris tractare.* III. Rursus aliam proxime adjungit: *Facile est enim* [ait] *urbem concutere etiam imbecillioribus, sed in sede sua rursus collocare difficile sane est repente.* Quartum exemplum extat Od. VI. Pyth. stroph. I. *Paratus hymnorum thesaurus in divite auri Apollonio luco reconditus est intra muros: quem neque hybernus imber cum impetu superveniens, horrisonæ nubis exercitus implacabilis, neque ventus in recessus maris trudet, omnia rapiente colluvie tundens.* V. binas legimus sibi proxime succedentes allegorias Od. 3. Nem. antistr. 4. *Salve, amice: ego tibi hoc mitto mel mixtum albo cum lacte: commissus autem ros circumdat potum celebrem Æolicis in flatibus tibiarum. Sed est aquila velox inter volatilia, quæ corripit statim procul vestigans cruentam prædam pedibus. Clamosi autem graculi humilia depascunt.* Postremum exemplum occurrit Od. 5. Nem. stropha 2. *Si longos mihi inde saltus fodiat aliquis, habeo genuum celerem impetum: etiam ultra mare feruntur aquilæ.*

Psaltes autem pulcherrimam habet allegoriam Psalmo lxxx, no-

novem versiculis comprehensam: in quibus de vinea loqui dum videtur, de Ecclesia Fidelium revera sermonem habet. Brevior est, quæ extat Psalmo 144: *Domine inclina cælos tuos, & descende: tange montes, & fumigabunt: fulgura coruscationem, & dissipabis eos: emitte sagittas tuas, & conturbabis eos.* Et ea quam psalmo 7. legimus: *Gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit, & paravit illum: & in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.* Hujusmodi autem aliæ in psalmis occurrunt passim, quas brevitatis causa prætermitto. Sed illud præterire nolo, totum psalmum xlv. mea quidem sententia perpetuam esse allegoriam, eamque elegantissimam, & *litteraliter*, ut loquuntur Theologi, de Christo, & Ecclesia intelligendam: de his enim duntaxat ibi sermonem habere opinor Psaltem, ac Regis vocabulo Christum, Reginæ sponsæ nomine Ecclesiam designare: de nullo autem alio commode exponi posse.

XXII. Pindarus allegorias aliquando non continuat, sed ita eas abrumpit, ut absonæ videri queant, propterea quod translata verba sibi invicem non respondeant: ut Od. I. Olymp. v. 180, ubi sic loquitur: *Musa mihi fortissimum telum robore nutrit.* At *nutritionis*, ac *teli* metaphoræ non satis apte videntur copulari. Sagittas pariter *sonare*, *intelligi*, *explicari* quis nostrorum poetarum diceret? quis, pene dixerim, græcorum vel in Lyricis? Oda tamen 2. Ol. v. 149. legimus: *Multæ mihi sub cubito celeres sagittæ sunt, sonantes intelligentibus: ad vulgus autem, indigent interpretibus.* Alia his affinia quisque in Pindaro reperiet: in Psalte autem haud ita facile. Illud potius in hoc frequenter occurrit, ut allegoriæ allegoria subjiciatur: in quo nihil est absoni. Ut cum psalmo 9. ait: *Infixæ sunt gentes in fovea quam fecerunt: in rete isto quod absconderunt, comprehensus est pes eorum.*

XXIII. Ut autem melius conferre inter se possit lector metaphoras, quæ in Pindaro leguntur, ac Psalte, nonnulla alia exempla ex utroque adjicio. Ex Olympicis tamen Odis tantum hæc seligo. I. Od. I. v. 185: *tempus in sublimi calcare.* II. Od. 2. v. 17. *Siciliæ oculus erant.* III. ibid. v. 42. *Luctus concidit gravis a potioribus bonis.* IV. ib. v. 58. *Diem filium Solis.* V. ib. v. 82. *Seminis radicem.* VI. Od. 3. v. 36. *Luna totum oculum vespere accendit.* VII. ib. v. 44. *Obedire radiis Solis.* VIII. ibid. v. 79. *Attinget e domo Herculis columnas* Eadem metaphora extat Od. 3. Nem. v. 35. IX. Od. IV. v. I. *Vibrator tonitrui pedibus indefessi.* X. ib. v. II. *Ætnam prælum ventosum Typhonis.*

XI.

XI. ib. v. 28. *Mendacio non tingam veritatem*. XII. Od. 5. v. 29. *Fluvius agglutinat stabilium domorum altam silvam*. XIII. ib. v. 34. *Labor sumptusque militant*. XIV. ib. v. 32. *A consilii inopia producens in lucem*. XV. Od. VI. v. 12. *Scias in hoc calceo felicem pedem se habere Sostrati filius*. XVI. Od. x. v. 13. *Nunc calculum volutatum quo pacto unda obruet fluens?* XVII. ib. v. 163. *Fac me levibus exire pedibus*.

In Psalte autem crebro hujusmodi exempla occurrunt, quæ multo mihi quidem dulcius sapiunt, quam superiora. Paucula hæc e multis in medium afferre placet. I. *Dirumpamus vincula eorum, & projiciamus a nobis jugum ipsorum*. II. *In angustia dilatasti mihi*. III. *Peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde*. IV. *Puteum excavavit, & effodit eum, & incidit in foveam quam fecit*. V. *Inclinavit cælos, & descendit, & caligo sub pedibus ejus: & equitavit super Cherubim, & volavit, volavit super alas venti*. VI. *Tu es qui extraxisti me de ventre, spes mea ab uberibus matris meæ: in te projectus sum ex utero*. VII. *Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me*. VIII. *Ipse educet de rete pedes meos*. IX. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente deliciarum tuarum potabis eos*. X. *Cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponet manum suam*. XI. *In te inimicos nostros ventilabimus cornu*. XII. *Vendidisti populum tuum sine pretio*. XIII. *In umbra alarum tuarum me recipiam, donec transeant infortunia*. XIV. *Foderunt ante me foveam, ceciderunt in medio ejus*. XV. *Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, molas leonum confringet Dominus*. XVI. *Gladii sunt in labiis eorum*. XVII. *Moab olla ablutionis meæ*. XVIII. *Super Idumæam projiciam calceamentum meum*.

XXIV. Similibus, sive similium comparationibus nonnunquam orationem exornat Pindarus, Psaltes autem multo crebrius. In illius Odis paulo plura invenies exempla, quam quæ hic affero. I. Olymp. Od. 1. *Optima quidem est aqua, & aurum velut ignis noctu ardens coruscat inter... divitias: at si certamina narrare cupis anime mi, ne jam sole contempleris aliud splendidius astrum lucens interdiu*. II. Od. 2. *Divitiæ virtutibus exornatæ, sunt stella insignis, verum homini lumen*. III. ibid. *Vehementes loquacitate tanquam corvi*. IV. Od. 3. *Si excellit quidem aqua, divitiarum vero aurum venerabilissimum est; nunc utique Thero ad extremum virtutibus perveniens, attingit columnas Herculis e domo*. V. Od. 6. *Aureas supponentes bene murato vestibulo domus columnas*,

nas, velut quando præclaræ sunt ædes, pangemus: auspicantes autem opus, frontem decet facere splendidam. VI. Oda septima incipit a simili: sed locus est longior, itaque illum etsi valde elegantem non exscribo. VII. Od. 10. *Deliciosa modulatio carminum, quæ serius prodieruut, ut filius ex uxore patri* &c. VIII. Od. 11. *Est hominibus ventorum nunc plurimus usus; nunc item aquarum pluviarum, filiarum nubis. Si vero cum labore quis bene agat, suaves hymni posteriorum occasiones fiunt sermonum, & fidum pignus magnis virtutibus*. IX. In Pythiis autem Od. 1. *Iis qui navibus vehuntur viris prima gratia est, navigationem auspicantibus secundum venire ventum: verisimile est enim, etiam in fine feliciorem reditum eos esse consecuturos. Hæc autem ratio propter hos eventus opinionem affert, deinceps Ætnam* [urbem] *futuram esse inclytam*. X. Od. 2. *Lupi more curram, aliis vestigiis aliàs inambulans viis obliquis*. XI. Od. 6. *Dulcis mens, & conversatio cum convivis, & instar cancellati operis apum*. XII. Od. 8. v. 136. *Umbræ somnium sunt homines*. XIII. In Nem. Od. 1. in hanc sententiam loquitur Pindarus: *Sicut Epici poetæ poematum initium plerumque ducunt a Jove, sic Timodemus victorias referre incipit in ludis Nemeæis Jovi sacris*. XIV. Nem. Od. 4. *Neque calida aqua tam mollia facit membra, quam laus citharæ comes*. XV. ibid. *Aurum excoctum fulgores emittit omnes; hymnus vero rerum præclare gestarum, sorte æqualem Regibus facit virum*. XVI. Od. 6. Alcimidem Nemeonicam eleganter cum arvis confert. Lege & eum locum, & undecimam Nemeorum Odam vers. 50, ubi hac eadem rursus comparatione utitur. Demum carmina sua jaculis passim comparat, ut videre licet Ol. 1. v. 180: Ol. 2. v. 149, & 161: Pyth. 1. v. 18, 21, & 86: Nem. 6. v. 47: Isthm. 2. v. 5: Isthm. 5. v. 59: & alibi. Hanc ipsam comparationem, sed alio sensu, multoque aptius adhibet Psaltes, ubi ait: *Molles sunt sermones ejus præ oleo, & ipsi sunt jacula*.

Sed alia nunc e psalmis exempla producenda sunt, ut ea lector cum superioribus conferat, si videtur, atque hæc illis longe aptiora, ac venustiora esse perspiciat. Primum est hujusmodi: *Erit tamquam arbor plantata super rivos aquarum, quæ fructum suum dabit in tempore suo: & folium ejus non defluet*. II. Erunt impii *tamquam pulvis quem projicit ventus*. III. *Tamquam scuto, voluntate tua* [i. e. benevolentia, & favore tuo] *coronabis eum*. IV. *Eloquia Domini argentum igne examinatum in factura terræ* [i. e. in vase terreo] *purgatum septies*. V. *Fuerunt*

mihi

mihi lacrymæ meæ panis die ac nocte. VI. *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus*. VII. *Dedisti nos tanquam oves escarum*. VIII. *Lingua mea, calamus scribæ velociter scribentis*. IX. *Quis dabit mihi alas sicut columbæ? & volabo, & requiescam*. X. *Tamquam fœnum velociter succidentur, & quemadmodum olus herbæ decident*. XI. *Iniquitates meæ sicut onus grave gravatæ sunt super me*. XII. *Mille anni in oculis tuis tanquam dies hesterna quæ præteriit*. XIII. *Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ*. XIV. *Filii tui sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuæ*. XV. *Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam evellatur, exaruit*. XVI. *Erravi sicut ovis quæ periit: quære servum tuum*. XVII. *Sicut oculi servorum ad manum dominorum suorum, sicut oculi ancillæ ad manum dominæ suæ, ita oculi nostri ad Dominum*. XVIII. *Anima nostra, sicut passer, erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, & nos evasimus*. XIX. *Dies ejus sicut umbra transeuntis*.

Jam vero vel ex paucis quæ cursim dicta sunt hactenus, illud colligere facile est, magna esse inter utrumque Vatem discrimina, ac alterum alteri similem haud satis recte ab aliquibus dici: etsi vero quis divinum quo Psaltes movebatur afflatum paulisper seponere voluerit, ac Psaltem ipsum quasi lyricum duntaxat Poetam spectare, tamen eum Pindaro multis in rebus anteferendum esse. Non dubito equidem, aliquos fore ex ludicra Voltærianorum secta, qui judicio huic meo non acquiescant, imo id forsitan irrideant; nihil enim est tam verum, tam sanctum, tam augustum, ut facile irrideri non possit, præsertim a scurra. Sed quod irriseris, id falsum, aut risu dignum ostendere, aliquanto interdum difficilius est.

XXV. Quum Pindari, tum Psaltis poemata eo artificio concinnata fuisse, ut ad musica instrumenta cani possent, certum est: passim enim id uterque profitetur. Videndum itaque est potius, quid sit id quo efficitur, ut utriusque opuscula non sermones sint, sed carmina, aut poematia. Sed quod ad Pindarum attinet, res est explorata. Nimirum ut ejus locutio non oratio dicenda sit, sed poesis, efficiunt formulæ loquendi poeticæ, lumina poetica, figuræ poeticæ. Ut vero non prorsa, non soluta, sed ligata sit, metris efficitur, quæ eadem sunt in priori cujuslibet Odæ stropha, atque in antistrophis, strophisque omnibus, eademque pariter sunt in priori epodo, ac in epodis omnibus unius ejusdemque Odæ: Quo artificio ideo contexebantur Odæ, sicut mihi quidem videtur, ut totus concentus,

seu modulatio, sive σήματα, i. e. *signa*, *Notæ* videlicet, ut Musici nunc loquuntur, ad quas prima stropha canebatur, antistrophis reliquis, ac strophis aptarentur.

Quod vero ad Psaltem pertinet, res controversa est atque incerta. Nam tropi quidem poetici, lumina poetica, & cetera id genus, efficiunt, ut illius etiam locutio sit poesis, atque a familiari sermone, aut rhetoris oratione absit: sed ut sit adstricta, & vincta, non soluta ac libera, quanam re, quonam vinculo efficitur? Nemo ad hodiernum usque diem quod doctis viris satisfaceret excogitare valuit, nec in quo vinculum hocce situm sit, definire, etsi conati sint multi. Lege, quæso, præclara Calmeti, & Fleuryi *de poesi veterum Hebræorum* opuscula: ac statim intelliges, quam obscura sit quæstio.

In septem quidem acrostichis psalmis, vicesimo quinto videlicet, xxxiv, xxxvii, cxi, cxii, cxix, & cxlv, vinculum quodpiam cernimus; litterarum enim, a quibus versiculi exordiuntur, ordinem quemdam, quem *alphabeticum* vocare licet, servatum conspicimus. Sed primo vinculum hocce tale non est, quale nos quærimus: deinde nihil, aut parum certe sunt septem ad centum quinquaginta: nos vero de psalmis omnibus loquimur: quin latius adhuc patet controversia ab eruditis agitata: nam reliqua omnia Sacrorum Scriptorum cantica complectitur.

Calmetus porro opiniones omnes hac de re ab aliis jam excogitatas rejicit: ipsemet vero hebraicam veterum poesim nullo vinculo constringi, nulla lege, neque metris, neque numeris, neque rhythmis vinciri existimat. Ego autem in Psalte metra quidem, qualia in lyricis potissimum græcorum latinorumque poetarum scriptis servantur, non invenio: ac ne versus quidem similiter cadentes, simulque certum syllabarum numerum, ac stabilem accentuum positionem habentes, ut in hodiernis Italice, Gallice, Hispanice, Anglice scribentibus poetis, in Psalte ipso agnosco: itaque nullam e sententiis, quas rejicit Calmetus, amplecti audeo. Ægre tamen Calmeto ipsi assentior, cum Psaltis locutionem quovis vinculo ac lege solutam fuisse opinatur. Conjecturam igitur quamdam lectori timide propono examinandam. Nimirum simili fere artificio compositos esse psalmos, eaque ratione singulos eorum versiculos quibusdam numerorum mensuris obligatos fuisse conjicio, qua ligati sunt versiculi plurium e sacris Hymnis, quos in Ecclesiasticis Officiis canunt, & *Canones* appellant Græci: aut in eum fere modum quo certis numeris vinctus merito diceretur hymnus, quem quis ita

forte

forte componeret, ut eadem plane modulatione cantari posset, qua hymnum, *Victimæ Paschali laudes immolent Christiani*, in Ecclesia quotannis cantare consuevimus. Atque, ut clarius explicem quid velim, valde verisimile videtur mihi, Psaltis locutionem ideo adstrictam ligatamque, non vero liberam, & tamquam freni expertem fuisse, quod psalmos eo artificio scriberet, ut hi ad certas quasdam modulationes nobis nunc ignotas, sed Musicis tunc perspectas, & ad certa instrumenta aptati, certo quodam concentu, certisque signis commode cantari possent, ideoque intra modos quosdam contineri deberent singuli versiculi, non vero extra certos terminos longius excurrere.

Conjecturam porro meam duabus aliis fulcire placet conjecturis. Primam e titulis psalmorum hebraicis duco: plerisque enim psalmis titulus aliquis in fronte inscriptus etiamnum est; ubi autem deest, aut non desiderabatur fortasse olim, aut facile ibi a quolibet suppleri poterat. Tituli porro isti non alia plerumque de causa appositi videntur, nisi ad indicandam modulationem, qua psalmus canendus foret, aut instrumentum musicum ad quod eum cani oporteret, aut alia hujus generis. Quamnam vero ob causam putemus, eos quos communi vocabulo psalmos nuncupamus, diversis nominibus in titulis appellari? Alius enim ex. gr. vocatur *Mizmór*, hoc est psalmus: alius *Shir*, i. e. canticum; alius, quod eodem tamen recidere videtur, *Shiráh*, i. e. cantio: alius *Shir mizmór*, i. e. canticum psalmus: alius *Shir hammahalóth*, i. e. canticum graduum: alius *Maskil*, quod Vulgatus Interpres vertit vocabulo *intellectus*: alius *Tephilláh*, i. e. *oratio*: alius *Tehilláh*, i. e. Laus: alius *Sigajón*, alius *Mictám*. Nonne hæc nominum diversitas indicio est, poematia isthæc ita ab Auctore contexta esse, ut aliqua certis modulationibus, alia aliis aptata essent? Nonne id ipsum ostendunt cetera fere omnia quæ iis in titulis leguntur?

Altera conjectura e mensuris, ac longitudine versiculorum, quam aliquibus in psalmis constanter servatam videmus, peti potest. Hujusmodi sunt præ ceteris psalmus centesimus decimus nonus, & centesimus duodecimus: duobus enim hisce in psalmis versiculorum distributio, initium scilicet ac finis, certo definiri potest; cum in aliis alicui dubitationi obnoxia esse queat. In psalmo igitur centesimo decimo nono [*Beati immaculati* &c.], singuli centum septuaginta sex versiculi eo artificio scripti videntur, ut & inter se sint si non omnino æquales, parum certe inæquales, & unusquisque in binas ferme æquales partes commode a le-

a lectore, nedum a cantore dividi possit. Quod ut clarius ab iis etiam intelligatur, qui hebraicas litteras nesciunt, primam psalmi illius ogdoadem hic appono, latinis elementis hebraica exscribens vocabula, & singulos versiculos bifariam dividens asterisco, multas tamen omittens aspirationes, ut omnis vitetur, quantum fieri potest, confusio.

1. Afré temimé dárech * haholechím betorát Jehováh (a)
2. Afré nozeré hedotáv * becol leb (b) jidresúu.
3. Aph lo pahalú havláh * bidracáv halácu.
4. Attá zivíta pikkudéca * lismór meód.
5. Ahaláj jiccónu dracáj * lismór hukkéca.
6. Az lo ebós beabbití * el col mizvotéca.
7. Aodecá (c) bésher lebáb * belamdí mispeté zidkéca.
8. At (d) hukkéca esemór * al tahazvéni had meód.

In psalmo autem centesimo duodecimo [*Beatus vir qui timet Dominum*] id certius apparet, propterea quod in eo non solum integri cujusque versiculi, sed etiam dimidii cujuslibet initium & finem certo determinat litterarum ordo. Itaque totum, utpote brevem, hic exscribo. Titulus ergo est, *Halelú-Jah*: quæ voces significant quidem *Laudate Deum*; sed ex ejusmodi titulo intelligebant fortasse cantores, qua modulatione Psalmus canendus esset. Psalmus vero ipse sic se habet:

1. Afré is jaré et Jehováh: Bemizvotáv haféz meód.
2. Gibbór baárez jijé zarhó: Dor jesarím jeboráeh.
3. Hon vahóser bebetó: Vezidcató homédet lahád.
4. Zaráh bahósech or lajsarím: Hannún verahúm vezaddík.
5. Tob is honén umalvéh: Jecalkél debaráv bemispát.
6. Chi leholám lo jimmót: Lezécher holám jijé zaddík.
7. Missemuhá rahá lo jirá: Nacón libbó batúah bijováh.
8. Samúch libbó lo jirá: Had asér jiré bezaráv.
9. Pizzár natán laebjoním: Zidcató homédet lahád (e)

10. Kar-

(a) Judæi pronunciant *Adonaj*, quia nomen ipsum tetragrammaton efferre non audent. Quæ tamen sit genuina pronunciatio, certum non est.

(b) Judæi nunc dicunt *lev*.

(c) Judæi, *Odecbâ*.

(d) Judæi nunc, *Etb*.

(e) Codices hebraici nunc versiculo nono addunt dimidium decimum: sed ex ordine hebraicarum litterarum patet, versiculos 9, 10, & 11. ita distribuendos esse, ut ego illos distribuo: sic enim versiculo nono assignantur, ut superioribus, binæ litteræ, *Pe*, & *Zade*: versiculo 10. binæ, *Koph*, & *Resh*: postremo binæ, *Shin*, & *Tav*.

10. Karnó tarím becabód: Raſáh jiré vecáhas.
11. Sinnáv jaharók venamás: Taavát reſahím tobéd.

Vides, lector, quænam ſint duobus hiſce in pſalmis menſuræ verſuum. Veriſimile autem eſt, alios pſalmos aliis menſuris compoſitos, aliiſque modulationibus accommodatos fuiſſe. Aliæ hujuſmodi conjecturæ facile tibi in mentem venient, ſi titulos pſalmorum inter ſe conferas, aut pluribus in pſalmis verſiculos cum verſiculis comparaveris, ſed vulgatam illorum diſtributionem, quam Judæi magiſtri in hebraicos codices invexere, ut indubitatam non habueris. Ac de ſimilitudine, quæ Pindarum inter & Pſaltem intercedere dicitur, hactenus. Venio ad metra ipſius Pindari.

CAPUT ALTERUM.

De Pindari metris generatim, ſeu de ratione emendandi ea Pindari loca, in quibus metri leges a librariis violatæ ſunt.

GRæca vox *metrum*, quæ *menſuram* valet, modo pedem denotat, modo ſyzygiam, hoc eſt, binos pedes, modo integrum verſum, aut *colon*, i. e. membrum, modo certam præſcriptamque a veteribus pedum aut ſyzygiarum ſeriem, ex qua verſus, ſeu membrum, hujus potius, quam illius generis nominatur. Alias autem ejuſdem vocabuli ſignificationes prætereo. Cum dicimus ergo, *Hic verſus eſt dactylicus hexameter*, nempe ſex metra habens, voce *metrum* denotamus pedem: dactylicos enim metimur pedibus. Cum dicimus: *Hic verſus eſt iambicus trimeter* [ſcilicet tribus metris conſtans, etſi a latinis *ſenarius* nuncupetur] voce *metrum* ſignificamus duos pedes, ſive ſyzygiam: iambicos enim metimur ſyzygiis. Cum dicimus: *hoc metrum eſt acatalectum*, vox *metrum* accipitur pro integro membro, aut integro verſu. Denique cum dicimus: *Hujus verſiculi metrum eſt dactylicum*, aut *iambicum*, aut *anapæſticum*, voce *metrum* deſignamus quamdam pedum aut ſyzygiarum ſeriem. Quare nos etiam eamdem dictionem modo una, modo alia ſignificatione adhibebimus: ſed facile intelliget eruditus lector, quid quoque in loco ea denotet.

Jam vero quoniam multa ſunt in Pindari Odis cum impreſſis, tum calamo exaratis loca, in quibus metricæ leges ab exſcriptoribus violatæ ſunt, dubitandum non eſt, quin illa emendare oporteat. Id ergo præter ceteros perficere conati ſunt

Schmi-

Schmidius, & Pauwius: ſed diverſa plane via incedentes. Schmidius ſic pleraque emendavit, ut Pauwio videretur in ea eſſe opinione, ut cum prima cujuſvis Odæ ſtropha convenire adamuſſim debeant inſequentes antiſtrophæ omnes, ac ſtrophæ, itidemque cum priore epodo epodi omnes: adeo ut ſi prima ſyllaba primi verſus in ſtropha ſit brevis, brevis quoque eſſe debeat prima ſyllaba primi membri in antiſtrophis cunctis, ac ſtrophis ejuſdem Odæ: ſi ſecunda illic ſit longa, in his quoque longa eſſe debeat ſecunda: & ita porro. Hanc vero emendandi rationem irridet paſſim Pauwius, ac Schmidium ludibrii cauſa *ſyllabarum menſorem* vocat.

Cenſet autem Pauwius ipſe, ita membrum membro reſpondere debere, ut non quantitates ſyllabarum debeant eſſe utrobique eædem, ſed metra duntaxat: adeo ut ſi primum membrum [ex. gratia] ſit iambicum, alterum anapæſticum, tertium trochaicum in prima ſtropha, vel in priore epodo, ejuſmodi eſſe debeant primum, ſecundum, tertium membrum antiſtropharum, ſtropharumque, vel epodorum; ſed neceſſe non ſit, ut ſyllabæ ſyllabis, ac pedes pedibus ſingillatim accurateque ſint æquales. Ex duabus hiſce quaſi viis alterutram capeſſat neceſſe eſt, qui menda e Pindari codicibus tollere aggrediatur. Videamus ergo, qua incedendum ſit.

Primum itaque ſi ea, quæ Schmidio tribuitur opinio ſic ad vivum, ut ſic loquar, reſecetur, ut ſyllabæ ſyllabis quantitate æquales debere eſſe dicantur, explodenda ſine dubio eſt: nam in antiſtrophicis canticis cum Pindari, tum aliorum poetarum ſpondeo ſæpe dactylus, imo generatim uni longæ ſyllabæ non una longa, ſed binæ breves paſſim opponuntur, & viciſſim duabus brevibus una longa: propterea, ut opinor, quia tantum temporis in efferenda una longa inſumitur, quantum in efferendis duabus brevibus: ideoque una longa dicitur eſſe duorum *ſignorum*, brevis contra unius ſigni. Ex innumeris quæ afferre poſſem exemplis unum ſeligo, primum ſcilicet, quod in Od. 1. Olymp. occurrit. Ibi decimum quintum membrum primæ ſtrophæ eſt hujuſmodi:

σοφῶν μητίεσσι κελαδεῖν,

oppoſitum vero illi eſt hoc alterum:

ὅτε παρ᾽ Ἀλφεῷ σύτο, δέμας,

quæ duo membra cum ſint antiſpaſtica dimetra acatalecta, ſic ea metimur:

σοφων μητι | εσσι κελαδειν:

οτε παρ' Αλφε | ῳ συτο, δεμας:

itaque in eorum menſione uni longæ φων binæ reſpondent breves τε παρ, & primi verſiculi antiſpaſtus antiſpaſto ſecundi omnino æqualis eſt, non ſyllabis tamen, ſed ſpatio.

Deinde in Antiſtrophicis iambum, verbi gratia, ſpondeo, quin imo generatim metra metris, non vero tantummodo ſyllabas ſyllabis opponi poſſe, extra controverſiam eſt. Conferat lector in Ariſtophanis Nubibus verſum 278. cum 301. ei oppoſito: & verſum 573. cum 605: & verſum 948. cum 461. Atque in Ranis verſum 451. cum gemello 457; & verſum 455. cum 461. In Æſchyli autem Prometheo vincto verſum 134. cum 150. Demum in tragœdia, quæ inſcribitur *Septem contra Thebas*, verſiculos 228, & 235, itidemque 241, & 247. inter ſe comparet: ac rem ita ut dixi ſe habere deprehendet. At quod licuit Ariſtophani, quod Æſchylo, quod aliis, id cur Pindaro non licuerit?

Quin imo ſi illæ, quas Pindari exemplaria omnia nunc exhibent, membrorum diſtributiones, lectioneſque genuinæ ſunt, multa in hoc vate occurrunt loca, quæ ipſum id revera ſæpe feciſſe oſtendunt, quod ei licuiſſe affirmavi. Ita in Od. x. Olymp. verſiculi 36, 53, 61, & 78, qui tertio reſpondent, incipiunt a ſpondeo; tertius autem ipſe ab iambo εμᾶς exorditur; itaque illis omnino æqualis fieri non poteſt, niſi pro ἐμᾶς legamus ἡμᾶς, aut ἁμᾶς. Verum id ipſum manifeſtius adhuc patet e ſexta Pythiorum Oda, aliiſque nonnullis: in quibus etſi metra metris reſpondeant, pedes tamen pedibus æquales fieri nequeunt ullo modo.

Sed neque lectiones omnes, nec membrorum diſtributiones, quæ in Pindari extant exemplaribus, dubitationis cujuslibet expertes ſunt. Quod enim ad lectiones attinet, multæ vetuſtis etiam temporibus dubiæ erant, ut e Scholiaſtis patet; plurima vero nunc loca ſupereſſe, quæ emendationem expoſcant, nemo diffitetur. Pauwius ipſe, ut verſiculos ad ea metra redigat quæ ipſi magis arriſerint, paſſim ſcripturam mutat: facile enim in Pindaro ſæpe eſt ſpondeum, verbi gratia, ex iambo, aut trochæo facere, non mutatis vocabulis, ſed mutata eorum ſcriptura.

Quod vero ſpectat ad verſuum diſtributionem, ſi veteres Pindari codices cum impreſſos, tum calamo exaratos inter ſe contulerimus, plurima deprehendemus loca, in quibus verſiculi aliter ab aliis diſtributi fuerunt. Exempla hic non affero, quod ea facile quiſque reperire poſſit, ſi Sociorum Oxonienſium, & Pauwii Notas percurrat, ac ea nominatim, quæ ab iis adnotata ſunt ad ſecundam, ad quintam, ad nonam, ad undecimam Olympiorum Odam, ad quintam Pythiorum, & alibi non raro. Quin ubi etiam unam eandemque membrorum diviſionem habent libri omnes, mutatione aliquando opus eſſe agnoſcit Pauwius ipſe: nam in Oda Nemeorum tertia verſiculos ſtrophæ ſextum ac ſeptimum aliter dividit, atque in codicibus omnibus ſecti ſint. Ea igitur verſuum diſtributio, quæ in veteribus membranis, aut in impreſſis libris conſpicitur, adeo certa non eſt, ut gravibus quis ductus coactuſve rationibus recedere ab ea non poſſit aliquando: quod faciam ipſe mox in decimaquarta Olympiorum Oda, alias vero in nonnullis aliis. Cum ergo in verſum incidimus, qui verſui ſibi oppoſito non congruat, non lectio continuo mutanda eſt, præſertim ſi in ea codices omnes conſentiant, ſed videndum prius, utrum mutata verſuum diſtributione, vulgata lectio commode retineri queat.

Simile quidpiam in aliis etiam Poetis, qui antiſtrophica, aut monoſtrophica ſcripſerint, contigiſſe video. Ita monoſtrophica illa, quæ apud Æſchylum extant in Prometheo vincto verſ. 397, ac ſequentibus, quæque perperam ab aliquibus epodica dicta ſunt, alio plane modo diſtribuenda eſſe docet Pauwius, ac vulgo diſtribui conſueverint. Id ipſum de aliis monoſtrophicis monet, quæ in eadem tragœdia leguntur poſt verſum 524, quæque haud recte antiſtrophica vocata ſunt. In tragœdia vero, quæ dicitur *Septem contra Thebas*, ſtropha quæ occurrit poſt verſum 208, ſuæ antiſtrophæ non reſpondet, niſi medica manus utrique applicetur, ac verſuum diſtributio immutata fuerit.

Neque vero hæc mira cuiquam videri debent. Quam multa enim ob librariorum incuriam, inſcitiamque in veteres libros menda irrepſerint, neminem fugit. At quanto facilius contingere idem potuit in Pindaro, in quo nec metra unquam conſtanter eadem ſunt, & ejuſdem ſæpe vocabuli una pars ad unum membrum pertinet, alia ad aliud; ubi vero germana membrorum diſtributio ſemel turbata fuerit, ſine magna metrorum peritia, & labore haud modico reſtitui nequit, ac definiri? Ut

rem

rem exemplo aliquo illustrem, in medium afferam fragmentum illud Diagoræ Melii, quod solum ex omnibus ejus Scriptoris operibus superesse nunc videtur, quodque ego ad librum 3. Didymi de Trinitate edidi, ac fuse explicavi. Id ita se habet: *Θεὸς πρὸ παντὸς ἔργȣ βροτείȣ νωμᾷ φρένα ὑπερτάταν· αὐτοδαὴς δὲ ἀρετᾷ βραχὺν οἶμον ἕρπειν*. Hoc porro fragmentum ex lyricis Diagoræ Canticis desumptum esse monui citato in loco: cum igitur a vetusto Passioneiani, ex quo illud evulgavi, codicis exscriptore versiculorum distributio omissa sit, in membra secandum est. At quisquis id aggredi voluerit, oportet in primis, ut varia metrorum genera, quæ usitata græcis fuerunt, probe calleat, ac præ oculis habeat. Ea qui norit, ex primis verbis binos hosce cudere potest iambicos versus monometros hypercatalectos:

Θεὸς πρὸ παντὸς
ἔργȣ βροτείȣ.

Potest etiam totum fragmentum in hæc membra commode dividere, quæ sequuntur:

. . . . *Θεὸς*
1 *πρὸ παντὸς ἔργȣ βροτείȣ*
2 *νωμᾷ φρένα ὑπερτάταν·*
3 *αὐτοδαὴς δὲ ἀρε-*
4 *τᾷ βραχὺν οἶμον ἕρπειν*.

Qua in distributione primus versus est periodicus, ac similis primo secundæ Odæ Olympicæ: *Ἀναξιφόρμιγγες ὕμνοι*. Alter est epionicus dimeter acatalectus, ut 22. ejusdem Odæ: *Ἀλλ' ὦ Κρόνιε, παῖ Ῥέας*. Tertius est dactylicus penthemimeres, ut 47. tertiæ Olympicæ: *ἱπποσόα θυγάτηρ*. Postremus est choriambicus dimeter catalecticus, ut 47. primæ Olympicæ: *ἐξαπατῶντι μῦθοι*. Potest demum aliis modis fragmentum illud secari, ut alia rursus metra exoriantur.

Verum ex omnibus hisce distributionibus quænam potissimum reliquis anteponenda est? Nemo id certo statuere unquam poterit sine totius Odæ, ad quam fragmentum pertinuit, inspectione. Simili modo si in primis Pindarici alicujus Cantici strophis, aut epodis membrorum distributio semel vitiata fuerit, emendari sine accurato totius Odæ examine non potest. At quis vetustos librarios tam diligentes, aut eruditos fuisse credat, ut ea, quæ dixi, omnia facere voluerint, aut potuerint? cum vel

ipse Scholiastes Metricus, quem quolibet librario doctiorem credere æquum est, erraverit identidem in definiendis versiculorum metris, propterea quod strophas cum strophis, epodos cum epodis non comparaverit. Perspicuum est ergo, germanam versuum distributionem in Pindari Odis & facillime corrumpi a librariis, & difficile emendari potuisse.

Huc accedit quod eadem interdum manente distributione metrum controversum est. Affero exemplum ex Oda quarta Pythica. In hacce versus 510. est hujusmodi: εὗ νιν ἔγνωκε· θεράπων δέ οἱ ὀ. Jam vero si cum Schmidio pro ἔγνωκε legas ἔγνωκεν, versum habebis oppositis plane æqualem, nec de metro laborandum tibi erit, cujusmodi sit. At si e metro ipso statuere volueris, utrum legendum sit ἔγνωκε, an ἔγνωκεν, res incerta reddetur. Nam Metricus quidem Scholiastes versum esse vult epichoriambicum: at si talis est, legere oportet ἔγνωκεν. Pauwius autem ut asynartetum haberi posse ait, idque duobus modis: primo ut constet ex monometro trochaico, & dactylico penthemimeri: deinde ut coalescat ex penthemimeri trochaico, & monometro anapæstico: utrovis autem modo versum dimetiamur, legi posse ἔγνωκε: nempe, ut puto, ob cæsuram.

Demum fit etiam aliquando, ut eadem manente cum versuum distributione, tum lectione metrum dubium sit. Ita versus tertius Odæ secundæ Olympicæ, Scholiastæ quidem Metrico est logaœdicus alcaicus, Pauwio autem antispasticus dimeter hypercatalectus, etsi uterque sic eam legat: ἄρχονται Διὸς ἐκ προοιμίου.

Jam vero ex iis omnibus, quæ dicta sunt hactenus, hæc tandem colligo: qui loca Pindari corrupta pristino nitori ac metro restituere voluerit, cum nunc Pauwianam, nunc Schmidianam rationem debere sequi: imo quotiescumque commode fieri id possit, Schmidianam Pauwianæ præferendam esse: ut enim iambicus versus purior dicitur si iambis constet, minus purus si dactylis etiam, aut anapæstis; ita in Odis Pindari eo purior censendus est versus, quo membris sibi oppositis accuratius congruit. Pindarus sane passim in iis etiam metris, quæ hunc æque ac illum pedem habere possint, eum in strophis, antistrophisque omnibus usurpare solet, quem in prima Odæ stropha adhibuerit. Cujus rei exempla in ipso statim occurrunt Olympiorum initio. In primo enim primæ strophæ membro cum syzy-

ſyzygia iambica ab iambo incipiat, in verſiculis quoque omnibus primo illi oppoſitis ab iambo exorditur, etſi & a ſpondeo, & a tribracho, & ab anapæſto potuerit incipere. Secundus autem verſus, ſi pro trochaico ithyphallico habeatur, ut eum revera habent omnes, poteſt in ſecunda ſede cum trochæum, tum ſpondeum, tum dactylum habere: ubique tamen dactylum habet (a). Tertius demum verſus, ut alios omittam, cum trochaicus & ipſe ſit, poſſet incipere quum a trochæo, tum a tribracho: attamen cum in prima ſtropha, tum in reliquis omnibus antiſtrophis, ac ſtrophis incipit a tribracho. Ex quo fit ut Schmidiana emendandi ratio tantopere irridenda non ſit, quantopere eam irridet, ac deſpicit Pauwius. Singula igitur loca, de quibus dubitetur, an corrupta ſint, diligenter expendere oportet, vetuſtos in primis codices, ſi fieri poſſit, conſulere, antecedentia, & conſequentia conſiderare, verſum cum verſibus omnibus ei oppoſitis conferre, Pindaricæ poeſeos indolem præ oculis habere, vetera Scholia inſpicere: ac tum demum timide judicium ferre: a lectione autem veterum codicum, niſi cogat neceſſitas, non recedere: ſin autem ea cogat, audacter recedere, etſi veterum Scholiaſtarum obſtet auctoritas: plura enim ſunt loca, ex quibus colligatur, ipſos quoque exemplaria alicubi corrupta præ manibus habuiſſe: cum tamen a vulgata lectione neceſſario recedendum eſt, tantum duntaxat recedendum eſt, quantum neceſſitas poſtulaverit: liberior enim Pauwius nonnumquam mihi videtur, quam par eſt, atque audacior.

CAPUT III.

De quartadecima Pindari Olympiorum Oda.

EOrum quæ generatim hactenus de Pindari metris dicta ſunt, nonnulla nunc illuſtrare placet exemplo aliquo, elegantiſſima ſcilicet illa Oda, quæ Olympicarum poſtrema eſt. In hac enim potiſſimum id mihi videor detexiſſe, quod a nemine adhuc

(a) Sed aliter ego eumdem metior verſiculum, ita ſcilicet ut vel antiſpaſticus ſit, vel proſodiacus. Quod ſi pro antiſpaſtico pherecrateio habeatur, poteſt initio & trochæum habere, & iambum, ac alios etiam quoſdam pedes; ubique tamen habet trochæum. Sin autem ut proſodiacum habere malueris, poterit ſecundus pes & trochæus eſſe, & ſpondeus, cum tamen trochæus in ſtrophis omnibus, ac antiſtrophis ſit.

huc animadverſum fuit; mutata nempe alicubi ea membrorum diſtributione, quam omnes codices a multis jam ſeculis habent, totum carmen longe concinnius effici.

Hæc igitur Oda a vetuſto Scholiaſte Metrico, a Petro Brubacchio, ab Henrico Stephano, a Joanne Benedicto, aliiſque ſic inſcribitur: Εἶδος μονοστροφικὸν, κώλων ιη᾽· καὶ ιζ᾽, i. e. *Ode monoſtrophica, conſtans membris duodeviginti, & præterea aliis ſeptemdecim.* Secundam vero Odæ partem nec ſtropham, nec antiſtropham ii denominant, nec epodum, ſed hæc tantum verba in fronte ipſius inſcribunt: τὰ ιζ᾽ αὐτοῦ κῶλα, id eſt: *Alia xvii. ejuſdem Odæ membra.* Oxonienſes autem Editores Odam quidem integram *monoſtrophicam* vocant, ſed eam in binas dividunt ſtrophas: cujus rei hanc in Notis rationem afferunt: Μονοστροφικὸν *dicitur* (inquiunt)*.non quod unicam* στροφὴν *habeat, ut ſcribit Lonicerus, ſed ſolam ſine* ἀντιστροφῇ *&* ἐπῳδῷ. *Schmid. Vocem vero* στροφή *addidimus ex mſſ. noſtris.* Demum Pauwius in Notis primam Odæ ſectionem ad ſecundam nihil omnino referri vult, ſed prioris membra metris prorſus differre ab alterius membris. Hæc enim ſcribit: εἶδος μονοστροφικόν. *Et quidem* ἀνόμοιον, *abſque ulla* σχέσει: *cujus exemplum aliud in Pindaro hodie non extat.*

At ſi de eo dubitare licet, in quo tot viri & ingenio, & doctrina excellentes, tamque de Pindaro benemeriti conſentiunt, equidem conjecerim, ſecundam Odæ ſectionem accurate alteri reſpondere; Odam ſcilicet conſtare e ſtropha, & antiſtropha, aut, quod eodem recidit, e duabus ſtrophis ſibi mutuo reſpondentibus. Conjecturam vero meam hiſce rationibus confirmo.

Si priorum duodeviginti membrorum metra a poſteriorum metris diverſa eſſent, vix a libera, ſolutaque oratione differret Oda: quod & inconcinnum videtur, & a Pindari conſuetudine certe alienum eſt. Fateor utramque ſectionem in membra tribui poſſe, quorum unumquodque ad aliquod metrum redigatur: verum id ipſum facile præſtare quis poſſet in Demoſthene etiam, in Æſchine, in Lyſia: innumera enim fere ſunt metra apud Græcos. At metricum Pindari in Odis artificium non in hoc tantummodo ſitum eſt, ſed in eo præcipue, ut ſtrophæ ſtrophis, epodi epodis reſpondeant. Hoc autem ſublato, id jure de hacce Oda dici poſſet, quod de Pindaro ipſo Dithyrambos ſcribente ait Flaccus:

. . nu-

. . . . *numerisque fertur*
lege solutis.

Illud præterea in hac potissimum Oda mihi videre videor, quod argumento sit, eam versiculorum, seu membrorum distributionem tamquam certam habendam non esse, quam vetusti codices sive manu scripti, sive impressi præseferunt in hoc poematio. Primum enim membrum in Aldi, Brubacchii, Henrici Stephani, & Joannis Benedicti editionibus, atque in codice m. s. ab Oxoniensibus Editoribus citato est hujusmodi:

Καφησίων ὑδάτων λαχοῖσαι,

sed in Oxoniensi Editione sic se habet:

Καφησίων ὑδάτων λαχοῖ-

secundum membrum apud alios est:

αἵτε ναίετε καλλίπωλον ἕδραν,

apud alios vero:

σαι, αἵτε ναίετε καλλίπωλον ἕ-

tertium quoque, vicesimum primum, & vicesimum quartum a quibusdam uno modo, ab aliis aliter leguntur, ac distribuuntur. Quare vetustis etiam librariis genuina versuum distributio a multis jam seculis ignota fuisse videtur.

Demum, quod maxime conjecturam confirmat meam, si posteriorum septemdecim membrorum dispositio mutetur, ea ad unum omnia primis duodeviginti accurate & numero, & metris congruere comperiemus. Quod tamen miror a nemine usque adhuc animadversum fuisse: eamque ob causam conjecturam hanc meam trepidantius propono.

Sed quo tutius sententiam lector ferre queat, nonnulla prius e variis Pindari editionibus deprompta placet exscribere, quam novam membrorum ipsius Odæ distributionem, lectionemque in medium afferam.

EX

Ex Antiquis Scholiis.

Περὶ τῶν κώλων τῆς ιδ' τῶν ὀλυμπίων εἴδους.

Τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον εἶδος μονοςροφικόν ἐςι κώλων, ιή· καὶ ιζ'. Τὸ α΄, Σαπφικὸν ἐννεασύλλαβον. Τὸ β΄, φαλαίκιον. Τὸ γ΄, ἐκ χοριάμβου (Pauvvius addit, διϊάμβου) καὶ ἰωνικοῦ ἀπ' ἐλάσσονος τρίμετρον ἀκατάληκτον (Pauvvius: καταληκτικὸν). Τὸ δ΄, φερεκράτειον ἀτελές. Τὸ ε΄, ἐπιωνικὸν ἀπ' ἐλάσσονος τρίμετρον ἀκατάληκτον. Τὸ ς΄, δακτυλικὴ διποδία ἑξασύλλαβον. Τὸ ζ΄, ἐκ παιόνων δύο, καὶ ἀντισπαςικοῦ πενθημιμερές (Pauvvius, πενθημιμεροῦς). Τὸ ή, τροχαϊκὸν ἑφθημιμερές. Τὸ θ', ἐκ δακτυλικῆς διποδίας καὶ τροχαϊκῆς καὶ ἰαμβικῆς (Pauvvius delet voces, καὶ ἰαμβικῆς) βάσεως πενθημιμερές. Τὸ ι, ἐξ ἀντισπάστου πεντασήμου (Pauvvius, ἑπτασήμου), καὶ τροχαϊκῆς κατακλεῖδος. Τὸ ιά, ἰωνικὸν ἀπὸ μείζονος ἑφθημιμερές. Τὸ ιβ', δακτυλικὸν πενθημιμερές. Τὸ ιγ΄, τροχαϊκὸν δίμετρον ἀκατάληκτον. Τὸ ιδ΄, ἐξ ἰωνικῆς βά-

Eadem Scholia latine.

De membris Odæ xiv. Olympiorum.

DEcimaquarta Oda monostrophica est, membrorum xviii, & xvii. Primum est Sapphicum, novem syllabis constans. II. Phalæcium. III. Ex choriambo, (diiambo), & ionico a minore, trimetrum catalecticum. IV. Pherecrateium imperfectum. V. Epionicum a minore, trimetrum catalecticum. VI. Dactylica dipodia, constans sex syllabis. VII. E duobus Pæonibus, & antispastico penthemimeri. VIII. Trochaicum hephthemimeres. IX. Ex dactylica dipodia, & trochaica basi, penthemimeres. X. Ex antispasto heptasemo, & trochaica conclusione. XI. Ionicum a majore, hephthemimeres. XII. Dactylicum, penthemimeres. XIII. Trochaicum, dimetrum acatalectum. XIV. Ex ionica basi

βάσεως ἀπ' ἐλάττονος κ) τροχαϊκε. ἐφθημιμερές (Pauvvius, πενθημιμερές). Τὸ ιέ, ἰωνικὸν ἀπ' ἐλάσσονος ἐφθημιμερές. Τὸ ις', ἐξ ἰωνικῆς βάσεως ἀπ' ἐλάσσονος κ) ἰαμβικε ἡμιολίε ἀτάκτε. Τὸ ιζ, ἐκ χοριαμβικε (Pauvvius, χοριάμβε) κ) ἰαμβικε ἐφθημιμερές. (Pauvvius, πενθημιμερῆς). Το ιή, ἰαμβικὸν ἐφθημιμερές.

basi a minore, & trochaico penthemimeri. XV. Ionicum a minore, hephthemimeres. XVI. Ex ionica basi a minore, & iambico hemiolio inordinato. XVII. Ex choriambo, & iambico penthemimeri. XVIII. Iambicum, hephthemimeres.

Τὰ δὲ λοιπὰ ἑπτακαίδεκα, ὅτως.

Reliqua autem xvii. sunt hujusmodi:

Τὸ ά, φαλαίκειον. Τὸ β', ἐκ χοριάμβε κ) ἰάμβε ἐφθημιμερές (Pauvvius, ἐφθημιμερῆς). Τὸ γ', ἀλκμαιώνειον δεκασύλλαβον. Τὸ δ', ἀντισπαςικὸν δίμετρον ὑπερκατάληκτον. Τὸ έ, ἐκ χοριαμβικῆς κ) ἰαμβικῆς βάσεως. Τὸ ς', χοριαμβικὸν ἐφθημιμερές. Τὸ ζ, ἐξ ἀντισπαςικῆς κ) ἰαμβικῆς κατακλεῖδος. Τὸ ή, ἐκ χοριαμβικε εἰς ἀντισπαςικόν. Τὸ θ', ἐξ ἰωνικῆς βάσεως κ) τε πεντασήμε, κ) χοριαμβικε, κ) ἰωνικε ἀπὸ μείζονος. Τὸ ί, ἀσκληπιάδειον. Τὸ ιά, δακτυλικὴ τριποδία. Τὸ ιβ', δακτυλικὸν ἐφθημιμερές (Pauvvius, πενθημιμερές). Τὸ ιγ', ἐξ ἀντισπάςε κ) ἰαμβικε, ἐφθημιμερές (Pauvvius, ἐφ-

PRimum est phalæcium. II. Ex choriambo, & iambo hephthemimeri. III. Alcmæoneium, decem constans syllabis. IV. Antispasticum, dimetrum hypercatalectum. V. Ex choriambica, & iambica basi. VI. Choriambicum, hephthemimeres. VII. Ex antispastica, et iambica conclusione. VIII. Ex choriambico in antispasticum. IX. Ex ionica basi, et pentasemo, et choriambico, et ionico a maiore. X. Asclepiadeium. XI. Dactylica tripodia. XII. Dactylicum, penthemimeres. XIII. Ex antispasto, et iambico hephthemimeri. XIV. Gly-

ἐφθημιμερῶς). Τὸ ιδ', γλυκώνειον. Τὸ ιέ, ἰαμβικὸν δίμετρον ἀκατάληκτον. Τὸ ις', ἐκ χοριαμβικῶ ϰ̓ ἰαμβικῶ, ἐφθημιμερὲς (Pauvvius, ἐφθημιμερῶ,). Τὸ ιζ', ἰαμβικὸν πενθημιμερές.

Glyconeium. *XV. Iambicum, dimetrum acatalectum. XVI. Ex choriambico, et iambico hephthemimeri. XVII. Iambicum, penthemimeres.*

Odæ Pindari decimæquartæ Olympicæ ratio metrica ex editione Oxonienſi huc translata.

Στροφὴ ά.

1	– – ⏑ –	⏑ ⏑ – ⏑	–	
2	– – ⏑ –	⏑ ⏑ – ⏑	– ⏑ –	
3	– – ⏑ ⏑	– ⏑ – ⏑	– ⏑ ⏑ –	–
4	⏑ ⏑ ⏑ –	⏑ ⏑ ⏑		
5	⏑ – ⏑ –	⏑ ⏑ – ⏑	– ⏑ –	
6	– ⏑ – –	⏑ ⏑		
7	– ⏑ – –	⏑ – ⏑ –	– ⏑ ⏑ –	
8	– ⏑ – –	⏑ ⏑ –		
9	– ⏑ ⏑ –	⏑ ⏑ – ⏑	– ⏑ ⏑	
10	⏑ – – ⏑	– ⏑ ⏑		
11	– – ⏑ ⏑	– ⏑ ⏑		
12	– ⏑ ⏑	– ⏑ ⏑		
13	– ⏑ – ⏑	– ⏑ – ⏑		
14	⏑ ⏑ ⏑ –	– ⏑ – ⏑	–	
15	– ⏑ – –	⏑ ⏑ –		
16	⏑ ⏑ – ⏑	⏑ ⏑ – –	⏑ ⏑ –	
17	– ⏑ ⏑ –	⏑ – ⏑ –	–	
18	⏑ – ⏑ –	⏑ – ⏑		

Στρο-

Στροφὴ β'.

1	– ∪ – ∪	∪ – ∪ –	∪ – ∪	
2	– ∪ ∪ –	∪ – ∪ –	– – ∪	
3	∪ – ∪ –	– ∪ ∪ –	∪ –	
4	– ∪ – ∪	∪ – ∪ –	∪	
5	– ∪ ∪ –	∪ – ∪ –		
6	– ∪ ∪ –	∪ – ∪ –	–	
7	– – ∪ ∪	– ∪ –		
8	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪	
9	∪ ∪ – ∪	∪ – ∪ ∪	– ∪ – ∪	∪ – ∪
10	– ∪ – ∪	∪ – – ∪	∪ ∪ –	
11	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪	
12	– ∪ ∪ –	∪ – ∪		
13	∪ ∪ – ∪	∪ – ∪ –	∪ ∪ – ∪	
14	∪ – – ∪	∪ – ∪ –		
15	– – ∪ ∪	– – – ∪	∪ ∪	
16	– ∪ ∪ –	∪ – ∪ –	∪ – ∪	
17	∪ – ∪ –	–		

Odæ argumentum ex Joanne Benedicto.

Laudatur Asopichus Orchomenius Cleodami filius a victoria Olympica, et a patria. Interim quia Charites Orchomeni coluntur, ipsis hymnum hunc poeta commendat: easque suis a proprietatibus eleganter celebrat.

Odæ argumentum e Nicolao Sudorio.

Scripta est hæc Ode in laudem Asopici Orchomenii pueri. In urbe autem Orchomeno dedicatum erat et consecratum fanum Gratiis, quibus hoc carmine Pindarus rerum omnium venustatem et pulchritudinem ascribit, easque miris laudibus afficit, Gratiarum laudem formosi pueri encomio convenire existimans.

ΑΣΩΠΙΧΩ ΟΡΧΟΜΕΝΙΩ
παιδὶ σταδιεῖ.

Εἶδος Μονοστροφικόν.
Στροφὴ α. κώλων ιη.

(Ex editione Oxonienſi)

ΚΑφησίων ὑδάτων λαχοῖ-
σαι, αἵ τε ναίετε καλλί-
πωλον ἕ-
δραν, ὦ λιπαρᾶς ἀοίδιμοι
βασίλειαι
Χάριτες Ὀρχομενοῦ,
Παλαιγόνων Μινυᾶν ἐπί-
σκοποι,
Κλῦτ', ἐπεὶ εὔχομαι.
Σὺν γὰρ ὑμῖν τὰ τερπνὰ
καὶ τὰ γλυκέα
Γίνεται πάντα βροτοῖς·
Εἰ σοφὸς, εἰ καλὸς, εἴ τις
ἀγλαὸς
Ἀνήρ.

ASOPICHO ORCHOMENIO
puero, ſtadii curſori.

Ode Monoſtrophica.
Stroph. 1. membrorum 18.
Metaphraſis.

(Ex editione Oxonienſi)

*CEphiſias aquas ſorti-
tæ, quæque colitis pul-
cris equis claram ſe-
dem, O ſplendidæ celebres
Reginæ
Gratiæ Orchomeni,
Antiquorum Minyarum
præſides,
Audite, quoniam preces
fundo.
Per vos enim jucunda et
dulcia
Eveniant omnia hominibus:
Si ſapiens, ſi pulcher, ſi quis
ſplendidus
Vir*

Ejusdem Odæ
Paraphrasis
ex Joanne Benedicto.

O Celebres Gratiæ, Orchomeni Minyei fœcundi soli dominæ, quibus Cephisus fluvius per medium Orchomenum labens in sortem obtigit: quæ apud gentem illam egregio equitatu valentem habitatis, et antiquorum Minyarum præsides et curatrices estis, quas fundo preces exaudite.

Quicquid enim apud mortales jucundum existit et suave, vestro fit beneficio: sive quis sapientia, sive quis forma, sive quis fortitudine claret. Quicquid pariter apud Im-

Eadem Oda latino carmine reddita a Nicolao Sudorio.

Ex editione Parisina Federici Morelli anni 1582.

ASOPICO ORCHOMENIO
filio Cleiodami, stadii cursori

Ode

eodem numero quo apud Horatium, Mæcenas atavis edite Regibus.

CEphisi vitreum flumen amabiles
Sortitæ Charites, quas genitrix equûm
Pulchrorum Orchomenos suspicit, & colunt
Audaci Minyæ remigio inclyti:
Nostrum hoc lene melos percipite auribus
Puris divæ hilares. Si quid enim placet,
Si quid dulce hominum sensibus affluit,
Si quisquam aut sapiens, aut facie nitens
Insigni, aut meritis clarus honoribus;
Debentur lepidis omnia Gratiis.

Non

Sequitur Metaphrasis ex editione Oxoniensi.

Α'νὴρ. Οὔτε γὰρ Θεοὶ
Σεμνᾶν Χαρίταν ἄτερ
Κοιρανέοντι χορὲς,
Οὔτε δαῖτας. αλλὰ πάντων
Ταμίαι ἔργων ἐν ὐρανῷ,
Χρυσότοξον. θέμεναι
Παρὰ Πύθιον Α'πόλλωνα
θρόνες,
Α'ένναον σέβοντι πατρὸς
Ολυμπίοιο τιμάν.

Vir eſt. *Neque enim Dii*
Venerandis abſque Gratiis
Regunt choros,
Neque convivia: ſed omnium
Diſpenſatrices operum in cælo,
Aureo · arcu · inſignem habentes
Juxta Pythium Apollinem thronos,
Sempiternum colunt Patris
Olympii honorem.

Στροφὴ β'. κώλων ιζ.

Πότνι' Α'γλαΐα, φιλησίμολπέ
Τ' Εὐφροσύνα, Θεῶν κρατίστε παῖδες,
Ε'πάκοοι νῦν· Θαλία τε ἐρασίμολπε, ἰδοῖσα τόνδε
Κῶμον ἐπ' εὐμενεῖ τύχᾳ
Κῦφα βιβῶντα, Λυδίῳ γὰρ
Α'σώπιχον ἐν τρόπῳ,
Ε'ν μελέταις τὲ ἀείδων,
Μόλον· ὕνεκ' Ο'λυμπιόνικος ἁ Μινύεια

Σεῦ

Stroph. 2. *membr.* 17.

Colenda Aglaia, cantuumque · amans Euphroſyna, Deorum ſummi filiæ,
Exauditrices nunc eſtote:
Thaliaque cantuum · amans, conſpicata hunc
Chorealem · hymnum ob propitiam ſortem
Leviter incedentem, Lydio enim
Aſopichum in modo,
Inque præmeditatis carminibus celebrans,
Veni: quoniam Olympica · victrix Minyea

Te

Sequitur Paraphrasis Benedicti.

Immortales: adeo ut ipsi Dii choros sibi ab hominibus institutos, et quæ sibi ex sacrificiis celebrantur convivia, non sine Gratiis disposita regant: Quæ etiam rerum omnium quæ in cælo geruntur sunt dispensatrices: et suas sedes juxta Pythium Apollinem aureo arcu insignem posuerunt, sicuti ad dextram ejus in Delphico templo collocatæ pinguntur: ipsumque Jovem patrem honore perenni prosequuntur.

O veneranda Aglaia et carminis amans Euphrosyne, tu quoque studiosa cantus Thalia, filiæ Jovis Deorum potentissimi, exaudite me conversis benevolis oculis ad chorealem hunc hymnum, qui leviter in sublime fertur, contextus pro victoria quam prospera fortuna Asopicho impertivit. Nam quia Orchomenus ubi colimini, Minyorum urbs, vestro beneficio, victoria Olympica clarescit, Asopichum vi-

Sequitur Paraphrasis Sudorii.

Non absque his Superi sidera deserunt,
Intersuntque choris, & dapibus sacris:
Quin summo unanimes æthere virgines
Solæ cuncta regunt, atque sedilibus
Circum dispositis, undique Apollinem
Cingentes medium patris Olympici
Æternum numeris concelebrant decus.
Formosa Aglaia, ac Euphrosyne decens,
Et tu læta novis Thalia cantibus,
Spectate hunc placidis luminibus chorum,
Qui vocem atque pedem commovet alite
Felici: huc & ovans venit Asopicum
Dicturus celerem carmine Lydio:
Cum quo urbs alta, Deæ, quæ Minyas alit,
Per vos nunc media fulsit Olympia

Vi-

Σεῦ ἕκατι, μελαντείχεα δόμον
Φερσεφόνας ἴθι ἀχοῖ,
Πατρὶ κλυτὰν φέροισ' ἀγγελίαν, Κλεόδαμον ὄφρα ἰδοῖσ' υἱ-
ὸν εἴπῃς, ὅτι οἱ νέαν,
Κόλποισι παρ' εὐδόξοιο Πίσας,
Ἐστεφάνωσε κυδίμων ἀέθλων
Πτεροῖσι χαίταν.

Sequitur Metaphrasis ex editione Oxoniensi.

Te propter, nigros-muros-habentem domum
Proserpinæ accede cum-resonantia,
Patri celebre afferens nuncium, Cleodamum ut conspicata, de *filio dicas, quod sibi juvenilem,*
Sinus apud illustris Pisæ,
Coronaverit inclytorum certaminum
Alis cæsariem.

His

Sequitur Paraphrasis
Benedicti.

victorem ejus civem Lydia harmonia, et carmine studiose composito celebraturus veni. Ceterum tu Echo ito ad inferos, tenebrosum Proserpinæ regnum, & patri Asopichi Cleodamo refer celebrem filii victoriam: & dic eum pro stadii cursu in illustri Olympia coronam oleaginam accepisse, quo inclytorum illorum certaminum præmio juveniles comas cinxit: sibique tanquam alas addidit, quibus in sublime attollatur, & per ora virorum volet.

Sequitur Paraphrasis
Sudorii.

Victrix: sed modo tu Fama sonantibus
Alis Elysium labere sub nemus:
Atque illic memora Cleodamo patri
Victoris pueri, natus uti tener
Flavi cæsariem verticis auream
Ramo Palladiæ cinxerit arboris,
Ventis vere novo flantibus ocyor.

His præmissis eamdem Odam afferam quo modo ipse eam scribendam, ac legendam esse arbitror, ut antistrophæ metra metris strophæ respondeant, & æqualia sint: quod a me facillime obtineri videbis. Atque ut omnia clariora sint, novam rationem metricam, interpretationem Odæ emendatam, ac nonnullas Notas adjiciam: quibus in Notis levissimarum mutationum, quæ factæ a me fuerint, rationem reddam.

Metrorum nomenclatura juxta meam distributionem.

1 DActylicum trimetrum acatalectum,
– – ‖ – ◡ ◡ ‖ – ◡ ◡ ‖
vel potius antispasticum glyconeium.
– ◡̱ – ◡ ‖ ◡ – ◡ – ‖
2 Iambicum trimetrum catalecticum.
◡ – | ◡ – ‖ ◡ ◡ – | ◡ – ‖ ◡ – | ◡

3 Cho-

3 Choriambicum trimetrum catalecticum.
– ∪ | ∪ – || ∪ – | ∪ – || ∪ ∪ ⏓ | ∪

4 Pherecrateium imperfectum, i. e. antispasticum dimetrum catalecticum.
∪ ∪ ∪ | – ∪ || ∪ – |

5 Iambicum trimetrum brachycatalectum.
∪ – | ∪ – || ∪ ∪ – | ∪ – || ∪ – |

6 Dactylicum dimetrum.
– ∪ ∪ || – ∪ ∪ ||

7 Periodicum trimetrum brachycatalectum.
– ∪ | – – || ∪ ∪ – | ∪ – || – ∪ |

8 Choriambicum dimetrum acatalectum, incipiens a syzygia iambica.
∪ ∪ – | ∪ – || – ∪ | ∪ – ||

9 Asynartetum ex Dactylico dimetro acatalecto, & penthemimeri trochaico,
– ∪ ∪ || – ∪ ∪ || – ∪ | – ∪ || –
vel antispasticum trimetrum catalecticum.
– ∪ ∪ – || ∪ ∪ – ∪ | – ∪ –

10 Antispasticum dimetrum catalecticum cum trochaica conclusione.
∪ – | – ∪ || – ∪ | –

11 Ionicum a majore hephthemimeres, sive dimetrum catalecticum, cum syzygia trochaica mutila.
– – | ∪ ∪ || – ∪ | –

12 Dactylicum penthemimeres.
– ∪ ∪ || – ∪ ∪ || –

13 Trochaicum dimetrum acatalectum.
– ∪ | – ∪ || – ∪ | – ∪ ||

14 Ionicum a minore dimetrum hypercatalectum, cum syzygia trochaica.
∪ ∪ | – – || – ∪ | – ∪ || ∪

15 Periodicum dimetrum incipiens a syzygia trochaica, & desinens in dipodiam anapæsticam mutilam, vel potius iambicam integram.
– ∪ | – – || ∪ ∪ – | ∪ – ||

16 Anapæsticum dimetrum acatalectum.
– – | ∪ ∪ – || – – | ∪ ∪ – ||

17 Choriambicum dimetrum hypercatalectum.
– ∪ ∪ – || ∪ – ∪ – || –

18 Iambicum hephthemimeres, sive dimetrum catalecticum.
∪ – | ∪ – || ∪ – | ∪

Eadem

Eadem Oda, ſed diſpoſitis aliter membris.

Ἀσωπίχῳ Ὀρχομενίῳ παιδὶ, σταδιεῖ.

Εἶδος ιδ'. (1)

Στροφὴ, κώλων ιδ.

1 ΚΑφισίων (2) ὑδάτων λαχοῖ-
2 σαι, αἵτε ναίετε (3) καλλίπωλον ἕδραν,
3 ὦ λιπαρᾶς ἀοίδιμοι βασίλειαι (4)
4 Χάριτες Ὀρχομενοῦ,
5 παλαιγόνων (5) Μινυᾶν ἐπίσκοποι,
6 κλῦτ', ἐπεὶ εὔχομαι.
7 σὺν γὰρ ὑμῖν τά γε (6) τερπνὰ καὶ τὰ (7) γλυ-
8 κέα γίνεται πάντα βροτοῖς·
9 εἰ (8) σοφὸς· εἰ καλὸς· εἴ τις ἀγλαὸς
10 ἀνήρ. οὔτε γὰρ Θεοὶ
11 σεμνᾶν Χαρίτων ἄτερ
12 κοιρανέοντι χορούς,
13 οὔτε δαῖτας· ἀλλὰ πάντων τα-

Metaphraſis alicubi emendata.

Aſopicho Orchomenio puero, ſtadii curſori.

Oda XIV.

Stropha, membr. 18.

1 O Cephiſias aquas ſortitæ,
2 Quæ incolitis pulcritudine equorum nobilem ſedem,
3 Pinguis Orchomeni celebres reginæ
4 Charites,
5 Antiquorum Minyarum præſides,
6 Audite, quoniam preces fundo.
7 Per vos enim *quæ* delectabilia quidem, & dulcia *ſint*,
8 Fiunt omnia Mortalibus:
9 Si ſapiens quis, ſi pulcher, ſi illuſtris
10 Vir *ſit*. Nam ne Dii quidem
11 Sine venerandis Gratiis
12 Regunt choros,
13 Neque *ſacras* epulas. Sed omnium

14 ταμίαι ἔργων ἐν ὐρανῷ
15 χρυσότοξον θέμεναι παρὰ
16 τὸν (9) Πύθιον Ἀπόλλωνα θρόνυς
17 ἀέναον (10) σέβοντι (11) πατρὸς
18 Ὀλυμπίοιο τιμάν.

14 Gubernatrices rerum in cælo,
15 Pofitis apud arcu aureo infignem
16 Pythium Apollinem fedibus,
17 Sempiternum colunt Patris
18 Olympii honorem.

Ἀντιστροφή.

1 Πότνι' (12) Ἀγλαΐα, φιλησίμβροτε (13) τ' Εὐφροσύνα, θεῶν κρατίστυ
2 σίδορπε (13) τ' Εὐφροσύνα, θεῶν κρατίστυ
3 παῖδες, ἐπάκοοί νυν ἔστε· (14) Θαλία
4 τ' ἐρασίμολπε ἰδοῖ·
5 σα τόνδε κῶμον (15) ἐπ' εὐμενεῖ τύχα
6 κῦφα βιβῶντα. Λυ-
7 δῷ (16) γὰρ Ἀσώπιχον ἐν τρόπῳ, ἐν με-
8 λεταῖς τ' ἀείδων ἔμολον· (17)
9 ὕνεκ' Ὀλυμπιόνικος ἁ Μινύ-
10 εια σεῦ ἕκατι. Με-
11 λαντείχεα νῦν (18) δόμον Φερ-

Antiftropha.

1 O veneranda Aglaia, & tu epularum
2 Amans Euphrofyne, illius, qui Deorum eft potentiffimus,
3 Filiæ, exauditrices nunc eftote: Ac tu quoque Thalia
4 Cantuum ftudiofa, confpica-
5 ta Chorum hunc forte propitia
6 leviter procedentem. Ly-
7 diis enim Afopichum modis, &
8 præmeditatis carminibus decantans veni,
9 quia in Olympico certamine victrix Miny-
10 ea *urbs fuit* propter te. Ad Proferpinæ
11 domum nigris cinctam muris

pro-

12 Φερσεφόνας ἴθι, Ἀ-
13 χοῖ, πατρὶ κλυτὰν φέροισ' ἀγ-
14 γελίαν, Κλεόδαμον ὄφρ' (19) ἰδοῖ-
15 σ', ἠὸν εἴπῃς ὅτι οἱ νέαν
16 κόλποισι παρ' εὐδόξοιο Πίσας (20)
17 ἐστεφάνωσε κυδίμων ἀ-
18 έθλων πτεροῖσι χαίταν.

12 proficiſcere nunc, o E-
13 cho, ut perferas *Aſopichi* patri Cleodemo nobilem
14 nuncium, & cum eum videris,
15 dicas *ei*, filium *ipſius* iuvenilem ſibi
16 cæſariem, in finibus illuſtris Piſæ,
17 coronaſſe inclytorum certami-
18 num *præmio*, *oleaſtri* pinnis.

ADNOTATIONES.

(1) Pindari Odis plerumque grandi quodam, ac magnifico dicendi genere scriptas esse, superius dixi. In hac vero etsi quidam non desideretur elatio, ac dignitas styli, tota tamen videtur mihi veluti mellita, ac suavissima. Nihil insuper in ea obscurum, nihil asperum, nullum hyperbaton, nulla digressio, nullius fabulæ longa narratio, ut in aliis. Quamvis autem tam dulcis videatur hæc Oda seorsum spectata, si tamen cum elegantioribus psalmis comparetur, multum de illius pulcritudine veluti detrahitur.

(2) In omnibus fere editionibus legitur καφησίων cum η, etsi Cephisi fluminis nomen Homerus, Pindarus ipse alibi, & Latini poetæ legerint cum ι. Itaque miror, Henricum Stephanum vertisse *Cephesias*, non *Cephisias*. In vetustis tamen scholiis ad hunc locum editio Brubacchii habet καφισίων: editionis vero Oxoniensis auctores quamvis legant καφησίων, tamen in Notis hæc scribunt: Καφισίων *(pro καφησίων, quod etiam nonnulli codices habent) legit Schmidius, & mss. nostra*. Mihi quoque καφισίων magis placet. Verum hæc vox metrum turbare videbitur fortasse alicui, cum oppositus versiculus incipiat a dactylo, vel trochæo: sed revera non turbat: nam Pindarus aut syllabam φι corripuit, qua de causa fortasse unum sigma, non duo, ut Homerus, & ipsemet alibi, in hac voce scripsit: aut καφισίων per synizesim trisyllabum fecit. trium scilicet longarum, ut apud Homerum Iliadis libro nono vers. 382. Αἰγυπτίας est trium syllabarum longarum, & apud nostrum poetam Od. XI. Pyth. versu 67. vox Πυθιονίκῳ est tetrasyllaba. Piget talia adnotare, quæ viris græcæ poeseos peritis notissima sunt. Sed serviendum est iis etiam, qui minus in illa versati sint.

(3) Cacophoniam facile evitare potuisset Pindarus, si scripsisset: αἵγε ναίετε. Sed hæc ille non curabat. Theocritus quoque, etsi suavissimus scriptor, Idyllio primo ait: πέτρᾳ τε τέτυκται.

(4) In hoc nomine syllaba ante ultimam proxima λι corripi etiam potest, ut versus in quinta sede tribrachum habeat loco anapæsti.

(5) Quintus versiculus Metrico Scholiastæ est epionicus: Pauvvio iambicus. Sed optime sic etiam eum dimetiri possumus, ut sit antispasticus trimeter catalecticus: ∪ – ∪ – ‖ ∪ ∪ – ∪ ‖ – ∪ –.

(6) Voculam γε addidi, ut cola inter se opposita æqualia essent. Pauvvius quoque sexcenties eam addit, ubi scilicet libuerit. At ea otiosa hic non est, ut alibi apud illum sæpe, sed concinniorem reddit sententiam: nec enim πάντα, i. e. *omnia*, quæ hominibus eveniunt, Charitum auxilio accepta referre decuit vatem, sed ea tantum, quæ *jucunda* quidem, & *dulcia* sint, ut Theocritus etiam facit extremo Idyllio XVI. Itaque in Oda IX. Olymp. de ipsis Gratiis ita Pindarus loquitur: κεῖναι γὰρ ὤπασαν τὰ τερπνά· ἀγαθοὶ δὲ καὶ σοφοὶ κατὰ δαίμον' ἄνδρες ἐγίνοντο: quasi dicat: *quod grata, & delectabilia sint quæ facimus, a Gratiis habemus: quod autem strenui ac sapientes simus, a fato.*

(7) Syllaba τὰ producitur ob consonantes quæ sequuntur.

(8) Nonus versiculus potest haberi etiam ut antispasticus, constans nempe ex choriambo, antispasto pentasemo, & antispasto mutilo.

(9) Articulum τὸν addidi ex conjectura ob oppositum colon. Pauvvius ejus loco subrogaret fortasse fulcrum aliquod aliud. Liberum cujusque sit judicium.

(10)

(10) Primam hujus vocis produco, ut alibi Pindarus. Si cui id certum non videatur, is legat *αἴνεων*.

(11) Tertia plurali persona nunc utitur, etsi antea secunda usus fuerit. Psaltes quoque sæpissime a secunda persona ad tertiam transit.

(12) Libri editi habent *πότνι'*. Metrum dactylicum exposcit *πότνια*: Pindarus vero concursum vocalium fugere non consuevit. Sed cum versiculus hicce, item ut primus strophæ superioris, recte haberi possit pro antispastico glyconeio, retineri recte potest lectio vulgata *πότνι'*: sicque antispastus in stropha a spondeo incipiet, in antistropha vero a trochæo: quod absurdum nullo modo est.

(13) Omnes libri habent *φιλησίμολπέ*, id est, *o cantuum amans*. Ego ingeniosam Pauvvii coniecturam amplexus sum. Nimis enim inelegans videtur, utramque Gratiam, Euphrosynen & Thaliam eodem epitheto insigniri: nihil enim differt *φιλησίμολπε* ab *ἐρασίμολπε*. Fateor tamen vulgatam lectionem non tam facile immutandam ab eo esse, qui Pindari opera edere in posterum voluerit: huic enim auctor potius sim, ut Pauvvii coniecturam ad marginem, sive ad Notas rejiciat.

(14) Vox *νυν* abiecto accentu circumflexo alibi etiam corripitur a Pindaro. Vocem vero *ἴστε* non metrum duntaxat exigit, sed & sententia. Quare hanc etiam utilitatem genuinæ metrorum distributionis detectio attulit. Nam, si verum amamus, quid asperius quam hæc locutio, *ἐπάκοοι νῦν*, i. e. *auditrices nunc*, pro *audite nunc*, sive *exauditrices estote nunc*?

(15) Qui interpretati sunt *chorealem hymnum qui in sublime feratur*, næ illi multum de hujus loci venustate detraxerunt. Nomen *κῶμος* nihil aliud hic denotat, mea quidem opinione, nisi *chorum*, sive cantantium, & saltantium turbam, ac pompam procedentem, & Asopichi Olympionicæ laudes concinentem. Recte Scholiastes recentior: *τὸν σὺν ὕμνῳ χορόν*. Et Sudorius: *Spectate hunc placidis luminibus chorum*.

(16) Libri typis impressi, item ut calamo exarati habent *λυδίῳ*. Vetustum tamen Scholiastem Metricum legisse *λυδῷ* observat Pauvvius: quæ vox & metro aptior est, & in Pindaro alibi legitur. Ceterum retinere potuissem *λυδίῳ*, & dissyllabum facere.

(17) Editi libri habent *μόλον* sine incremento. Sed codex Bodleianus ab Oxoniensibus editoribus citatus habet *ἔμολον*: idque metrum exposcit. Dicitur autem fortasse ex persona chori: eos tamen non redarguo qui ex persona poetæ dictum volunt.

(18) Dictiunculam *νῦν* omiseruut pleræque editiones, legerunt vero Scholiastes, Aldus, & multi e veteribus Pindari exscriptoribus. Liquet nunc, omittendam non esse, quum & a metro postuletur, & locum reddat elegantiorem.

(19) Plures libri, & manu scripti, & typis impressi habent *ἔφρ'*, ut ipse lego, pro *ἔφρα*.

(20) Primam huius vocis syllabam corripio. Pauvvius quidem in Notis ad vers. 28. Odæ primæ Olympicæ hæc scribit: *Πίσας solet primam producere: hic corripitur propter metrum trochaicum, ut & alibi apud Nostrum, cui Simonidem adjungit Scholiastes*. Sed Pindarus nusquam, ni fallor, eam syllabam producit, etsi in eius Odis duodecies ferme occurrat hoc nomen.

CAPUT IV.

De peculiaribus quibuſdam Pindari metris.

Singulos Pindari verſiculos, membra, commata qua ratione metiri oporteat, & ad aliquod e novem præcipuis metris revocare, docuit vetuſtus Scholiaſtes Metricus in Scalis initio cuiuslibet Odæ appoſitis. Sed multa in hiſce legimus partim ab exſcriptoribus vitiata, partim etiam inepta. Itaque eas recenſere aggreſſus eſt Pauwius atque emendare: qua de cauſa gratiæ ipſi habendæ ſunt: niſi enim verſiculorum in prima Odæ ſtropha, ac epodo probe fixa fuerit menſio ac ſtabilita, ſæpe ne genuina quidem oppoſitorum membrorum lectio determinari tuto poteſt. Verum nonnulla adhuc loca ſunt, in quibus neque Metrici, nec Pauwii ipſius dimenſiones mihi plane ſatisfaciant. Ad duplex autem genus haſce revoco. Aliæ enim ſunt, quas rejiciendas arbitrer; aliæ, quas etſi omnino explodere non audeam, minus tamen concinnas ducam. In hujuſmodi autem rebus ea amplectenda ſunt, quæ ſimpliciora, quæ faciliora, quæ auribus jucundiora, quæ demum, ut ſic loquar, rotundiora ſint. Primi ergo generis metra ſeptem tantummodo, niſi memoria me fallit, in Pindaro inveni, aut certe invenire me memini: quæ ſtatim ſubjicio. Sunt autem hæc.

Primo Odæ ſextæ Nem. verſus primus. Ἓν ἀνδρῶν, ἓν θεῶν γένος· ἐκ. Hunc iambicum eſſe dimetrum acatalectum cum Metricus, tum Pauwius voluit. Sic ergo illum, reliquoſque illi oppoſitos ac ſimiles metiti ſunt: ∪-|--‖∪-|∪ ∪ ∪‖. Sed equidem iambicos verſus, qui paribus in locis non iambicum habeant, ſed ſpondeum, id eſt qui reipſa iambici non ſint, ſed polyſchematiſti, nunquam, niſi neceſſitate coactus, admiſerim. Malo igitur ita hunc metiri, ut ſit pæonicus trimeter catalecticus, & conſtet ex bacchio, cretico, & pæone quarto mutilo: nempe in hunc modum: ∪ - - ‖ - ∪ - ‖ ∪ ∪ ∪.

Deinde Odæ IV. Olymp. verſus ſeptimus. ξείνων δ' εὖ πρασσόντων, ἔσαναν. Hunc quoque iambicum eſſe dimetrum hypercatalectum, qui habeat ſpondeum in ſecundo loco, ſuſpicatur Pauwius. Metricus vero Scholiaſtes verſum vocat logaœdicum, ex anapæſtis, iambo, & ſyllaba conſtantem. Ego Scholiaſtæ ita aſſentior, ut verſum quidem appellem & ipſe logaœ-

di-

dicum, ſed aſynartetum tamen eſſe velim qui conſtet aut ex dactylico penthemimeri, & trochaico monometro, ſic: - - | - - || - || - ᴗ | - ᴗ ||: aut ex dactylico dimetro, & iambico penthemimeri, ſic: - - | - - || - - | ᴗ - || ᴗ. Utroque enim modo recte illum metiri licet.

Tertio Odæ x. Pyth. verſus quartus: Ἀριστομάχου γένος Ἡρακλέος βασιλεύει: Pauwio anapæſticus eſt trimeter catalecticus, iambum initio habens: Metrico autem, *compoſitus ex proſodiaco, & iambico penthemimeri*. Mihi Pauwiana metiendi ratio parum, ut verum fatear, arridet: diſplicet enim iambus, quem tot conſequantur anapæſti, aut ſpondei: ſed illam prorſus rejicere non auſim ob Hephæſtionis ejuſcemodi anapæſticos admittentis auctoritatem, quam, ut debeo, magni facio. Metrico tamen libenter conſentio: ſed ita ut verſum pro aſynarteto habeam, ſeu potius pro duobus verſiculis, quorum primus ſit proſodiacus: ᴗ - ᴗ ᴗ || - ᴗ ᴗ - ||: alter vero anapæſticus penthemimeres: ᴗ ᴗ - | ᴗ ᴗ - || -. Quamquam aſynartetus quilibet pro duobus commatibus, ſeu verſiculis haberi poteſt, ut puto, etſi quaſi unus exaretur.

Quarto Odæ VII. Iſthm. verſum alterum: Καλῶν ἐπιχωρίων μάλιστα θυμὸν τεόν: Metricus ionicum eſſe vult tetrametrum brachycatalectum iambo concluſum. Pauwius iambicum potius eſſe retur trimetrum hypercatalectum trochæo concluſum. Sed neutra dimenſio valde cuiquam placere poteſt: cui enim placeat vel iambus poſt tot trochæos, vel trochæus poſt tot iambos? Equidem verſum in duo commata ſecandum eſſe conjicio, quorum prius ionicum ſit, aut iambicum penthemimeres, alterum vero periodicum, in hunc modum:

Καλῶν ἐπιχωρί-
ων μάλιστα θυμὸν τεόν.

Sic enim difficultas omnis de medio tollitur. Vocis vero καλῶν prima ſyllaba & corripi hic poteſt, & produci, ut omnes norunt.

Quinto Odæ VI. Olymp. verſum trigeſimum quintum: Τοῦτό γέ οἱ σαφέως μαρτυρῇ: Metricus proſodiacum dicit. Sed Pauwius, *proſodiaca* [inquit] *ita non cuduntur cum iambo*. Igitur aſynartetum eſſe vult, ex dactylico dimetro, & iambico monometro compoſitum. Ego, ſi verſus quidem ita legendus ſit, ut eum libri exhibent, primæ dimenſioni ſecundam prætulerim:

 atta-

attamen prima quoque defendi potest, si postremas binas syllabas τυχη habitas fuisse dicamus a Metrico pro pyrrhichio, qui sit non dimidius ionicus a minore, ut suspicatur Pauwius, sed primæ choriambi syllabæ resolutio: in prosodiaco enim versu pedes alterni esse debent. Sed quid ea, quæ minus concinna sint, tueri studemus? Nonne melius est versum decurtare, ac syllabam sequens in membrum transferre? Ita sane duo exurgent in insequentibus Epodis omnibus versiculi, quorum dimensio cujuscumque expers erit difficultatis, & elegans præterea erit, ac simplicissima: alter nempe prosodiacus erit reflexus dimeter hypercatalectus, alter vero iambicus trimeter hypercatalectus. En illos. 35 *τοῦτό γέ οἱ σαφέως μαρτυ-* 36 *ρήσω· μελίφθογγοι δ' ἐπιτρέψοντι μοῖσαι.*

Sexto ejusdem Odæ versum 25: *εἶπεν ἐν Θήβαισι τοιοῦτόν τι ἔπος*: Metricus stesichoreium esse ait cum iambo in fine. Sed post binas trochaicas conjugationes iambus solus parum placet. Versum ergo appellare malim stesichoreium trimetrum catalecticum: id est, trochaicum, cujus tertia syzygia mutila aut e dactylo, & longa syllaba, aut ex trochæo, & tribracho mutilo constare censeatur.

Demum Odæ VIII. Pyth. versus primus: *Φιλόφρον Ἡσυχία, Δίκας*: Metrico iambicus est: sed is sine dubio fallitur: nam secunda vocis *φιλόφρον* corripitur hic a poeta, ut e membris oppositis, & consimilibus perspicue patet. Pauwius vel dactylicum esse contendit, vel pæonicum. At versus dactylicos a tribracho exordientes quis libenter admiserit? Altera autem dimensio vel ipsi Pauwio valde inconcinna videtur, ob dissimiles pæonas simul junctos. Versum ergo sic metior, ut sit antispasticus glyconeius: ∪ ∪ ∪ | - ∪ || ∪ - | ∪ - ||. Hæc enim mensio & elegans est, neque earum instar, quas proponit Pauwius, inusitata.

Venio nunc ad dimensiones secundi generis, quas dixi. Pauca tamen exempla, eaque trepidanter proponam: sæpe enim fieri novi, ut quod uni concinnius videtur, id alter minus concinnum putet. Nihil igitur mirabor, si vel hæc pauca, quæ proferam, aliquibus non probari sensero. Sed libera omnium judicia sunt, in hujusmodi præsertim rebus: quin parvi nunc ad recte pronunciandum momenti hæc esse censentur, cum versus non canere, ut volebat Pindarus, soleant plerique, sed recitare: itaque genuinas eorum dimensiones animo magis cer-

nunt, quam vocis, ut sic loquar, interpunctione, mensuram a mensura secernendo, exprimunt.

I. igitur versus 2. Odæ I. Olymp. χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ, Metrico est ithyphallicus: - ∪ | - ∪ ∪ || - ∪. Mihi periodicus: - ∪ | - ∪ || ∪ - | ∪.

II. versus 5. ejusdem Odæ, εἰ δ' ἄεθλα γαρύεν, sive, ut legendum suspicatur Pauwius, εἰ δὲ ἐσθλὰ γαρύεν, Metrico est ithyphallicus: mihi euripideus: - ∪ | - ∪ || - ∪ | -.

III. versus octavus, ἄλλο θαλπνότερον, Metrico est trochaicus: - ∪ | - ∪ ∪ | -. At meis auribus valde ingrata est ea mensio. Mihi ergo pæonicus est dimeter catalecticus, e cretico, & pæone quarto mutilo coalescens: - ∪ - || ∪ ∪ ∪. Eadem ratione quartus Odæ XIV. Olymp. Χάριτες Ὀρχομενῦ, pæonicus haberi potest.

IV. versus 38, Πέλοπος ἀποικία τῦ μεγαλοθενής, Metrico est compositus ex duplici iambico penthemimeri. Pauwio asynartetus: ∪ ∪ ∪ | ∪ - || ∪ - : : - ∪ | - ∪ | -. Mihi antispasticus, e syzygia iambica, antispasto, & ditrochæo mutilo: ∪ ∪ ∪ | ∪ - || ∪ - - ∪ || - ∪ | -.

V. versus 22. Odæ VIII. Olymp. Ἀλκιμέδοντα δὲ πὰρ Κρόνυ λόφῳ, Metrico est encomiologicus imperfectus. Pauwio asynartetus. Mihi prosodiacus: - ∪ ∪ - || ∪ ∪ - ∪ || - ∪ ∪.

VI. versus 31. Odæ 2. Pyth. ἱερὰ κτίλον ἀφροδίτας, Metrico est trochaicus dimeter acatalectus. At nonne concinnius eum metiemur sic: ∪ ∪ ∪ - ∪ || ∪ - ∪ - || -: ut sit antispasticus dimeter hypercatalectus?

VII. versus 27. Odæ VIII. Pyth. ῥᾶθεν ἐστεφανωμένον, Pauwio est trochaicus dimeter catalecticus. Mihi simplicior, & elegantior videtur hæc mensio: - ∪ | - ∪ || ∪ - | ∪ - ||: ut sit periodicus.

Denique versus 2. Odæ XI. Pyth. μὲν ὀλυμπιάδων ἀγυιᾶτις [sive, ut addita syllaba legunt Metricus, ac Pauwius, μὲν ὀλυμπιάδων ἀγυιᾶτις, Ἰ-], ionicus ab utroque dicitur, qui nempe incipiat ab ionico pede pentasyllabo, postremam longam in duas breves resolutam habente. Sed ad hujusmodi resolutionem confugere non est necesse: satis enim concinne versum metiemur, si eum pro antispastico trimetro habeamus vel brachycatalecto juxta primam lectionem, vel catalectico juxta alteram.

CAPUT V.

De metrorum pronunciatione.

IN omnibus linguis verſus, niſi eum certis quibuſdam numeris, vociſque modificationibus legas, aut recites, aut canas, perit quodammodo, ac illam omnem amittit venuſtatem, quæ ex metricis legibus derivatur. Id multo magis in Pindaro, dum eum legimus, quam in aliis poetis græcis cum recitandis, tum canendis facere, attenteque ſervare neceſſe eſt: alioquin, cum ſingulorum verſuum diverſa ſint metra, a ſoluta oratione vix ſecernentur, *niſi tibicen acceſſerit*, ut ajebat Tullius. Supervacaneum igitur non erit de hac etiam re pauca dicere.

Græcos verſus ita recitant nunc plerique, ut longas quidem ſyllabas paſſim corripiant, breves autem producant: quod etſi in recentiore illo, ac pæne barbaro verſuum græcorum genere, qui a Græcis *politici* dicuntur, quique iis plane ſimiles ſunt, quos Galli *Alexandrinos*, Itali *Martellianos* nominant, tolerari neceſſario debeat; in omnibus tamen veterum poetarum metris intolerandum videtur. Legendus ſit, verbi gratia, primus primæ Olympiorum Odæ verſiculus: Ἄριστον μὲν ὕδωρ ὁ δέ. Qui hanc ſequuntur legendi rationem, ii vocem ἄριστον eodem plane modo pronunciant, quo pronuncianda foret, ſi ſecunda ſyllaba eſſet brevis. Sic ergo verſum legunt ut eum legeret latinus, qui ita ſcriptum inveniret: *Ariſton men hy̆dor, ho de*. Ut autem appareat, quam abſurda ſit hæc legendi ratio, glyconeium hunc verſiculum cum verſiculis ei reſpondentibus conferamus. Horum primus eſt: θεμιστεῖον ὃς ἀμφέπει. Alius: ἔχει δ' ἀπάλαμον βίον. Alius: ἕλεν δ' Οἰνομάου βίαν. Hos ergo ita fere ii, quos dixi, legunt:

themiſtīon hos amphēpi.

echi d' apalămon bion.

helen d' inomāu bian.

At quis verſiculos ita recitatos agnoſcit ut glyconeios, ac primo illi dimenſione, & ſyllabarum quantitate omnino æquales? Perſpicuum eſt ergo hujuſmodi pronunciationem ut abſonam rejiciendam eſſe.

Alii contra quoslibet audacter omittere cœperunt accentus,

tus, quosque in libris exaratos reperiunt, nullam eorum rationem habent: itaque græcos versus perinde legunt, ut eos legeret latinus, cui græca vocabula latinis elementis sine ullo accentu scripta exhiberentur. Qui porro ita se gerunt, ii vitium quidem illud, quod modo memorabam, vitant, sed *in contraria* continuo *currunt*, ut cum Flacco loquar. Verum accentus non inventi nudiustertius fuere, sed a plurimis jam seculis ad conservandam (quantum fieri poterat) vetustam, ac germanam pronunciationem, aliasque ob caussas excogitati, atque ab universis cum græcorum, tum græce loquentium, aut scribentium nationibus usurpati. Quo ergo nunc jure, qua auctoritate tam magnam græcam in sermonem invehere conantur aliqui mutationem, ut græcus homo, qui horum quempiam græce loquentem audiat, nihil ferme possit intelligere, ac aliena lingua ipsum loqui putet?

At quomodo legendi tandem sunt, inquies, Pindari versus? Dicam quæ probabilia videntur mihi: probabiliora posthac alii afferent, quæ statim & ipse amplectar. Si quis eos quidem canere voluerit, is singula verba ita efferre debet, ut cuilibet syllabæ suam tribuat temporis quantitatem, id est quamcumque syllabam aut unius signi faciat, si brevis fuerit, aut duorum, si longa. Quin illud etiam necessarium videtur esse, ut is vocabula nunc secet quodammodo, nunc inter se jungat ita, ut genuinæ versiculi cujusvis mensioni se se accommodet. Magnopere autem in eo Veteres peccasse videntur mihi, quod Pindari tantum verba ad nos transmiserint, signa vero, ad quæ canenda sint, & Lydios, Doricosque, aliosve modos, tibicinumque, & citharœdorum modulationes iis verbis aptatas neglexerint: ideoque maximam partem ea voluptate nos privaverint, qua sine dubio perfunderemur, si Pindari versiculos ita canere possemus, ut eos cani volebat ipse Pindarus. Quoniam vero ii recitari nunc solent, non vero cani, equidem hanc regulam sequi nos posse censeo, ut in syllaba quidem, quæ circumflexo accentu notata sit, vocem semper, ut sic dicam, extendamus, ac syllabam ipsam producamus: in syllaba autem gravi accentu affecta accentus ipse ferme negligatur: in syllaba denique acutum habente accentum & vocem valde [ut in vernaculis vocabulis *città*, *andò*, *virtù*, *colpì*] acuamus, & nihil in ipsa syllaba, si brevis sit, immoremur, & eamdem tamen in proparoxytono vocabulo a sequenti syllaba, si producenda hæc sit, quodammodo sejungere videamur, quo facilius & syllabæ ipsi

ipsi acutæ, si paroxytonum fuerit vocabulum, & insequenti, si proparoxytonum, suam temporis quantitatem tribuere possimus, idest, pænultimas potissimum cujusque vocabuli syllabas, si breves sint, corripere, si autem longæ fuerint, producere. Videbuntur hæc initio forsitan molesta, ac difficilia; sed facillima usu fient atque exercitatione, præsertim in syllabis a postrema tertiis: in pænultimis enim majorem initio sentient inassueti difficultatem. Quanquam tantopere hac de re solliciti esse non debemus, ni fallor, quantopere multos esse video: si enim nobis licet, quin olim etiam licuit Ciceroni, Catullo, Cæsari vocabulum *Œnomai*, verbi gratia, ita efferre, ut tertiam quidem syllabam manifesto corriperent, secundam vero, quæ brevis est, ferme producere viderentur [eam enim sine dubio acuebant, ut nos facimus, Tullio teste]: quidni licuerit vicissim Græcis veteribus, ac nobis eorum consuetudinem, dum græca legimus, secutis, ita illud idem vocabulum Οἰνομάῳ pronunciare, ut secundam syllabam manifesto corripiamus [tres enim syllabas οἰνομα ita efferimus, ut trochæum in iis agnoscere quis statim queat], tertiam vero acuentes pæne producere videamur?

Aliud placet nunc adjungere, quod etiamsi necessarium ad recitandos versus non censeam, ut superiora, elegantiorem tamen nonnumquam reddet pronunciationem, atque commodiorem: ita enim facilius varia versuum genera agnoscent, atque probe a se invicem secernent auditores. Nimirum postremæ cujuslibet vocabuli syllabæ in medio versu paulo aliter, ac postrema cujusque versiculi syllaba, pronunciandæ forsitan aliquando sunt: illas enim, quotiescunque id auris, ac metrica ratio veluti exposcat, ita perbelle extra cantum quoque pronunciari posse reor, ut postrema unius vocabuli cum prima insequentis non jungatur quidem omnino, sed ea tamen vocis inflexione, ac temporis quantitate pronuncientur ambæ, qua pronunciarentur si unum duæ dictiones essent vocabulum: alias vero ita vicissim pronunciari posse unam eamdemque dictionem, ut non in duas quidem secetur, sed iis pæne morulis, ac numeris efferatur, quibus efferretur si non esset una dictio, sed duæ.

Exemplis hæc omnia breviter illustro, quatuor nempe versiculis, quos attuli paulo ante. Equidem illos perinde recitaverim, quasi latinis litteris ita exarati forent:

arīstonmen | hydorhŏde.
themistīon | hos amphĕ-pi.

echi

echi d' apá l lămonbion

helen d' ino l mă-ubian,

adeo enim a se invicem distant in ipsa Oda, ut nisi in hunc fere modum recitentur, vix possint qui audiunt sine cantoris, aut tibicinis, aut citharœdi ope, ad genuinas eorum dimensiones animum statim advertere, ac mente illas veluti supplere. Sed de his jam satis superque dictum est. Ad alia, quæ majoris momenti sint, modo transeamus.

CAPUT POSTREMUM.

De quibusdam Pindari locis.

HAud pauca sunt in Pindaro loca, ut alias dixi, quæ facile ab iis non intelligantur, qui multum in ipsius lectione temporis non consumpserint: imo nonnulla etiam, quæ haud scio an recte ab ullo adhuc interprete explicata sint. Has forsitan ob causas factum est, ut nuper quidam semidoctis placere cupiens, dum Pindarum irridere voluit, aut contemnere, se se ipse risu simul, & contemptione dignum doctis viris ostenderit. Si in eam [inquit] Academiam, quam *Gallicanam* nominant, ut cooptaretur, Pindarus peteret, equidem non dicerem, Uti rogas, sed conventu ipsum excluderem, quantum in me est. O sagacem emunctæque naris judicem! o peritum, ac præclarum poeseos æstimatorem! Desipiebat igitur Horatius, cum victores, quos aliqua e suis Odis donarit Pindarus, *munere donatos* ajebat *centum statuis potiore*. Sed bono animo sis, lector: nihil est quod sibi ab hoc homine Pindarus timeat: multo enim aliter sine dubio sentit celebris ille litteratorum cœtus, imo litterarius orbis universus. Itaque missa hæc facientes, ad rem nostram redeamus. Ego igitur vicissim quoties in aliquem ex iis locis incido, quos dixi, si is mihi post diuturnum & loci ipsius, & Interpretum examen, sententiam lyricorum in Græcia poetarum principe indignam præseferre videatur, non eum continuo de principatus possessione dejicio, multoque minus ullum ex hodiernis poetis lyricis æquiparare illi audeo: sed illud statim pro certo habeo, locum aut corruptum a librariis fuisse, aut perperam ab Interpretibus explicari: tanta enim me quæcumque probe in Pindaro intelligo, admiratione afficiunt ac voluptate, ut in animum inducere nequeam, absona ab eo scri-

bi

bi potuisse, qui adeo sit in reliquis admirabilis. Jam vero de locis, quos vitiatos esse conjicio, alias dicendum erit: ex iis autem locis, quorum germanam sententiam assecuti non videntur Interpretes, tres potissimum afferam in præsentia.

Primus extat in prima Nemeorum Oda. Maximam ejus Cantici partem canendis Herculis sui laudibus impendit Poeta; extrema vero in Oda Tiresiæ de ipso recens nato vaticinationes refert, ut Theocritus etiam Idyllio XXIV. facit: prænunciasse videlicet Tiresiam ait Pindarus, primo, quot olim, & quantos exantlaturus esset labores Hercules; deinde iis omnibus exantlatis fore, ut præmium tandem amplissimum reportaret perpetuam tranquillitatem. Tum canticum ita concludit: 109 *ὄλβιος ἐν δώμασι δεξάμενον* 110 *θαλερὰν Ἥβαν ἄκοιτιν* 111 *καὶ γάμον δαίσαντα πὰρ Δὶ Κρονίδᾳ*, 112 *σεμνὸν αἰνήσειν δόμον*. Quatuor porro hosce versiculos ita cuncti exponunt Interpretes, ut hujusmodi sit verborum syntaxis atque sententia: Prænunciavit præterea Tiresias, *fore, ut beatis in domibus Heben duceret uxorem, & nuptiis apud Jovem celebratis augustam domum laudaret*. Sed languida mihi, ut verum fatear, hæc videntur, ac parum dignitati, & sublimitati totius Odæ respondentia. Quod enim nuptias apud Jovem celebraturus dicatur Hercules, valde id quidem ipsi honorificum esse video; sed quam honorificum eidem sit, quod *augustam domum laudaturus* prænuncietur, vix intelligo, quidquid *domus augustæ* vocabulo designetur.

Attamen locum ita ab Interpretibus acceptum fuisse patet, quamvis *laudandi* verbo, quod habet Pindarus, nobilius aliud verbum subrogare studuerint. Nam Scholiastes quidem sic exponit: *οὗ τινος Διὸς καὶ θαυμάσει τὴν σύνοδον*, i. e. *cujus* [Jovis] *conventum admirabitur*. Henricus vero Stephanus, ac Joannes Benedictus vertunt: *augustam laudaturum domum*. Sudorius denique totum locum sublimiorem reddere nititur in hunc modum:

Tum memorat (Tiresias) *quæ sit rerum miracula cœlo*
Visurus novus ætheris hospes:
Utque sit in sedes illi ducenda beatas
Inque thorum formosa Iuventa,
Postquam hilaris sponsus Iovis intra tecta recumbens
Se dapibus satiarit Olympi.

Quæ in paraphrasi quidem optima sunt, sed poetæ mentem fideliter non exprimunt: nihil enim Pindarus de rerum miraculis in cœlo ab Hercule videndis dicit.

Nova

Nova quidem Pauwius excogitavit, sed alia prorsus, ac ego, ratione ductus. „ *Illud* σεμνὸν δόμον [*augustam domum*] *flaccescit* (inquit) *post* ὀλβίοις ἐν δώμασι [*beatis in domibus*]. „ Suspicatur itaque pro δόμον (i. e. *domum*) legendum esse νόμον; i. e. *legem*. „ *Ut* augustam legem *intelligamus* (inquit) *fatorum leges*, *& æterna illa decreta*, *ad quorum normam omnia fiunt*, *ipseque Hercules post labores arduos immortalitatem fuerat nactus*. Σεμνὸν νόμον, κατ' ἐξοχήν: *Hoc Pindaricum hercule*, *& a scribis non intellectum*, *ideoque corruptum*. Ita quidem ille: sed parum, ut mihi videtur, probabiliter.

Nam primo vaga nimis, atque obscura foret locutio, si *augustæ legis* nomine æterna fatorum decreta denotare Pindarus voluisset: neque vero quidquid obscurum est, Pindaricum continuo dici debet. Deinde omnes ad unum vetusti codices habent δόμον, nullus νόμον. At lectio, quæ codicum omnium communis sit, mutari neutiquam potest, nisi cogat necessitas: quæ profecto hic nulla est: nam ratio qua ducitur Pauwius, infirma valde est, si quid judico. Nec enim *beatæ domus*, de quibus versu 109. poeta loquitur, eædem sunt cum *augusta domo*, de qua postremo versiculo. Illæ sunt ὀλύμπια δώματα ab Homero, ac Hesiodo sæpius commemorata, hæc vero est non δῶμα, sed δόμος. Illæ domicilium Jovis sunt, tecta Jovis, aula Jovis, Olympus: hæc Deorum apud Jovem convocatorum conventus est, sive Olympi incolæ: sæpissime enim δόμος apud Pindarum, Æschylum, aliosque poetas domus incolas significat.

Quæ cum ita sint, allatum locum nec mendosum duco, & aliter ac Interpretes fecerint, accipiendum esse conjicio: ita nempe ut non Hercules augustam domum, sed augusta domus (Deorum videlicet ad ejus nuptias vocatorum conventus) Herculem ipsum illas apud Jovem celebrantem laudatura sit, ac Musæ potissimum Jovis filiæ, atque Apollo illarum frater. Nam eadem plane ratione in Thetidis nuptiis, ac Pelei Musarum chorus Apolline duce Thetidis ipsius laudes cecinit ac Pelei, ut est in quinta Nemeorum Oda: idque in Cadmi etiam nuptiis ac Harmoniæ contigisse dicitur tertio Pyth. cantico. Quod si ita locus accipiatur, ut commode accipi potest, sententia multo & concinnior est, & Herculi honorificentior.

Alter locus extat in decima Olympiorum Oda. Hymnum in victoriam ab Agesidamo hospite suo Olympiæ relatam jamdiu

pollicitus fuerat poeta: sed oblivione captus debitum necdum solverat. Musam itaque, ac Veritatem invocat initio Odæ, & quasi testes appellat, se oblivionis, non mendacii reum, neque ingratum esse: quicumque vero objurgare ipsum voluerit, illius obstruere ora se posse adjicit, fœnus debiti reddendo, ac pro uno quem promiserat, duos scribendo hymnos, decimum hunc, atque undecimum, qui propterea τόκος, i. e. *fœnus* inscribitur. Tum hæc subjicit Pindarus: 13 Νῦν ψᾶφον ἑλισσομέναν 14 ὅπα κῦμα κατα- 15 κλύσσει ῥέον; ὅπα τε κοινὸν λόγον 16 φίλαν τίσομεν ἐς χάριν; Quæ sic vertit latinus metaphrastes: *Nunc calculum volutatum quo pacto unda obruet fluens? quâque pacto publici juris hymnum amicam persolvemus ad gratiam?* Jam vero versiculos 13, & 14 in hanc fere sententiam omnes exponunt Interpretes: *Nunc quomodo me ipse defendam atque purgabo?* Pauwius ipse ad vocem *calculum* hæc scribit: *Calculum contra me latum propter moram*. At proxime superius jam declaravit poeta, quomodo possit hominum reprehensionem effugere, ac neglecti promissi crimen eluere. Qui ergo fit, ut statim postea sic se ipse alloquatur: *Nunc quomodo accusationem hanc diluam?* Cur is nihil postmodum huic interrogationi respondet? Demum si in hunc modum ea verba accipimus, quomodo cum his ea cohæreant, quæ in Epodo subjicit Pindarus, nullo equidem modo videre possum: quin totidem pæne ibi ænigmata mihi esse videntur, quot sententiæ.

His de causis aliam propono interpretationem, quæ & allatis verbis, & proxime superioribus maxime congruat, ea vero quæ sequuntur omnia perspicua reddat, cum superioribus connexa, & apta, atque ad intelligendum facillima. Nimirum non de calculo contra se lato loquitur Pindarus mea opinione, sed de calculo adversus Agesidamum victorem lato: quodque paulo obscurius versiculis 13, & 14 dixit, id clarius statim [quod insolitum Pindaro non est] explicat versiculo decimoquinto. Agesidamus porro victoriam quidem retulerat, sed non cunctis judicum, quos Hellanodicas vocabant, ac spectatorum suffragiis: quia & in certamine languidus initio fuerat, & nisi ab Ila adjutus fuisset, eam non reportasset. Hæc vulgo de Agesidamo dictitabantur. Hic est κοινὸς ille λόγος [i. e. *communis sermo*] quem mox commemorat poeta. Volunt quidem Interpretes, *communem sermonem* ab ipso dici hymnum suum: at quam aliena, quam longe ducta hujusmodi explicatio est! quonam alio in loco hymnos suos hac,

aut

aut affini formula designat? nonne in septima e contrario Olympiorum Oda id perspicue denotat eadem locutione *quod publice fama prædicat*, cum scribit: ξυνὸν λόγον ἀγγέλλων, i. e. verbum e verbo, *communem sermonem annuncians?* Similì ergo ratione hoc etiam in loco *communis sermonis* nomine nihil venit aliud nisi id quod publica de Agesidamo fama prædicabat, quodque Oda hacce Pindarus, amico gratificari volens (id enim valent verba, φίλαν ἐς χάριν) celebrare cogebatur. Hìs positis, clare statim intelligimus, quo spectet Pindarus cum hæc subjicit: primo Agesidami patriam (ubi hymnus fortasse canendus erat) veritatis amantem esse, ejus vero cives liberalibus studiis eruditos, ac bellicosos: secundo vel ipsum Herculem cum adversus Cycnum pugnaret, fugatum initio ab hoc fuisse, quem postea tamen interfecit: tertio Patroclum quoque ab Achille, ut Agesidamum ab Ila, adjutum esse: ac cetera quæ sequuntur usque ad versum 27.

Tertius locus extat Oda Olympiorum quarta in Psaumidem victorem scripta. Ibi Jovem sic precatur poeta: 13 ὀλυμπιονίκαν 14 δέκευ χαρίτων ἕκα- 15 τι τόνδε κῶμον, 17 χρονιώτατον φάος εὐρυ- 18 σθενέων ἀρετᾶν. 19 ψαύμιδος γὰρ ἥκει 19 ὀχέων· ὃς ἐλαίᾳ στεφανωθεὶς.... Quæ sic transfert latinus metaphrastes: *Olympicam victoriam celebrantem suscipe, Gratiarum caussa, huncce chorealem hymnum, diuturnissimum lumen præpotentium virtutum. Psaumidis enim venit in curribus: qui olea coronatus* &c. Lege, quæso, cum veteres Scholiastas, tum recentiorem, tum etiam Joannem Benedictum, Pauwium, alios: ut videas quomodo locum illustrare studeant, ac eum, ut ita loquar, torqueant plerique ac vexent. Vetus Scholiastes epithetum εὐρυσθενέων ad nomen χαρίτων refert, & ἥκει ὀχέων positum vult pro ἥκει ἐπὶ τῶν ὀχέων, ut sensus sit: *Venit enim in curribus Psaumidis hymnus* (hicce) *olea coronatus*. At hymnum nusquam commemorat poeta, sed κῶμον, i. e. chorum, turbam nempe hominum exultantium, ac Psaumidis victoriam ad lyram, ad tibiam, aliisve modis celebrantium, & coronas forsitan afferentium, ut ex Oda 8. Olymp. v. 13. conjicio. Recentior Scholiastes vocem ὀχέων accipit pro ὀχέων ἕνεκα, i. e. *curruum caussâ*. Benedictus sic interpretatur: *Etenim hic hymnus curru Psaumidis vehitur, scilicet ejus laudes canit*. Quam probabilia hæc sint, tute ipse videris lector. Ego illa nec improbans, nec amplectens aliam pro-

pono explicationem. Locum ſcilicet mutatis duntaxat interpunctis facilem ac perſpicuum reddi puto, ſi eum ita conſtruamus: δέξαι τόνδε κῶμον· ἥκει γὰρ ὀχέων χρονιώτατον φάος εὐρυσθενέων ἀρετᾶν Ψαύμιδος, h. e. *Benigne excipe hunc chorum: venit enim ferens lumen diutiſſime duraturum fortiſſimarum virtutum Pſaumidis*. Quæ elegantem habent translationem ab iis ductam, qui facem deferunt lumen quaquaverſum diffundentem: qua ratione Lucretius quoque libro tertio ait: *E tenebris tantis tam clarum* extollere lumen *Qui primus potuiſti*, illuſtrans *commoda vitæ*. Pindarus autem verbum ὀχέω, ſeu, quod idem eſt, ὀχχέω ſignificatione parum diſſimili adhibet II.Pyth.144,& II.Ol.122, cum ait: ὀχχέοντι πόνον, i. e. *dolorem ferunt*. Chorus ergo Camarinam, quæ victoris patria erat, veniens facem illuc vehebat quæ urbem illam diutiſſime illuſtratura foret, nuncium ſcilicet de victoria Olympiæ a cive reportata.

Nunc imponendus jam finis huic Conjecturarum mearum ſpecimini foret: ſed auctarii loco animadverſionem quamdam meam lectori offerre placet, quæ latiſſime patet, utpote qua non unus Pindari locus, ſed plurimi clariores fiant. Animadverti ergo Pindarum nobili quadam ac poetica libertate utentem articulos præpoſitivos ſæpe ibi etiam omittere, ubi ea omiſſio minus claram reddit ſententiam. Exemplis, quid velim, melius explicabo. I. Od. x. Olymp. verſ. 84 legimus: ἀπὸ Μαντινέας Σᾶμος ἀείδετο: & in metaphraſi: *è Mantinea Semus celebrabatur*. Ego illud ἀπὸ Μαντινέας adjective ſumo, ut poſitum ſit pro ὁ ἀπὸ Μαντινέας, & valeat, *Mantinenſis*. II. Od. XIII. Ol. v. 71 legimus: γαρύων ..... πόλεμον ἐν ἡρωΐαις ἀρεταῖσιν: & in metaphraſi: *laudans bellum in virtutibus heroicis*. Quis hanc intelligit interpretationem? Equidem illud ἐν ἡρωΐαις ἀρεταῖσιν adiective poſitum reor pro τὸν ἐν ἡρ. ἀρετ. ut bellum deſignetur, *in quo heroicæ virtutes conſpicuæ fuerunt*. III. Od. III. Iſthm. v. 25: ἵστε κλεινὰν δόξαν ἅρμασι. Hic ἅρμασι poſitum pro τὴν ἅρμασι, i. e. *quam curribus certans acquiſivit*. IV. Od. v. Iſthm. v. 67: ἐν δ᾽ ἐρατεινῷ μέλιτι καὶ τοιαίδε τιμαὶ καλλίνικον χάρμ᾽ ἀγαπάζοντι: & in metaphraſi: *In delectabili autem melle etiam hujuſmodi honores ex hymno victoriali gaudium amant*. Quis latina hic græcis obſcuriora eſſe neget? Ego illud ἐν ἐρατεινῷ μέλιτι adiectivum eſſe cenſeo iungendum aut cum

τιμαὶ

τιμαὶ (*honores*), ut positum sit pro αἱ ἐν ἐρ. μελ. h. e. *dulces ut suavissimum mel*; aut cum χάρμα, ut positum sit pro τὸ ἐν ἐρ. μέλιτι. V. Od. IX. Ol. v. 22: ἀνδρὸς ἀμφὶ παλαίσμασιν φόρμιγγ' ἐλελίζων κλεινᾶς ἐξ Ὀπόεντος: & in metaphrasi: *Viri ob luctas citharam movens clara ex Opunte*. Ego illud κλεινᾶς ἐξ Ὀπόεντος iungo cum ἀνδρὸς, & adiective sumo pro τῶ κλεινᾶς ἐξ Ὀπ. ut significet, *Opuntii*, sive, *in illustri Opunte nati*. VI. Od. VII. Ol. v. 171: Μὴ κρύπτε κοινὸν σπέρμ' ἀπὸ Καλλιάνακτος: & in metaphrasi: *Ne occultes commune semen a Callianacte*. Illud ἀπὸ Καλλιάνακτος adiectivum esse patet pro τὸ ἀπὸ Καλλ. ut valeat: *derivatum e Callianacte*. VII. Od. VIII. Ol. v. 109: κόσμον Ὀλυμπίᾳ. Illud Ὀλυμπίᾳ epithetum est pro τὸν Ὀλυμπία, i. e. *Olympiæ acquisitum*: si librorum sequamur lectionem. Sed equidem locum sic legere malim: κόσμον, Ὀλυμπίᾳ ὅν σφιν ὤπασεν Ζεὺς γένει, i. e. *Ornamentum, quod in Olympia præbuit Jupiter eorum generi*. VIII. Od. I. Ol. v. 11: μηδ' Ὀλυμπίας ἀγῶνα φέρτερον αὐδάσομεν. Hic Ὀλυμπίας positum pro τῶ τῆς Ὀλυμπίας. IX. Od. VIII. Nem. v. 7: Καιρῶ μὴ πλαναθέντα πρὸς ἔργον ἕκαστον: & in metaphrasi: *ab opportunitate non aberrantem ad opus quodlibet*. Suspicor, πρὸς ἔργον ἕκαστον adiective poni pro τῶ πρὸς ἔργ. ἕκαστον. X. Od. III. Ol. v. 66: ἐπέτραπεν θαητὸν ἀγῶνα νέμειν ἀνδρῶν ἀρετᾶς πέρι: & in metaphrasi: *Mandavit* [eis Hercules] *celebre certamen administrare, virorum de virtute*. Hic περὶ ἀνδρῶν ἀρετᾶς adiectivum est, ac iungendum cum ἀγῶνα sic: τὸν περὶ ἀνδρῶν ἀρετᾶς. Alia huiusmodi plura afferri possent exempla: sed hæc satis sint: nam & tute ipse promissis abunde iam satisfecisse me vides, Jacobe carissime, & ego ob acerbissimum, qui mihi nunc Viterbio allatus est, nuncium novis oppressus curis alio avocor.

LAUS DEO.

MO-

MONITUM.

Quæ ad calcem paginæ 29. addita sunt, ea utpote inducta omittenda erant: quoniam vero illa typographus non omisit, scias, lector, ibi pro prosodiacus, *&* prosodiacum *legendum esse* periodicus, *&* periodicum. *Pagina etiam 48. lin. 20. eodem modo irrepserunt voces:* aut certe invenire me memini, *itaque & ipsa inducenda sunt. Demum eadem pag. 48. lin. 26. pro* iambicum *lege* iambum.

Vidit D. Aurelius Castanea Clericus Regularis S. Pauli, & in Ecclesia Metropolitana Bononiæ Pœnitentiarius pro Eminentissimo, ac Reverendissimo Domino D. Vincentio Cardinali Malvetio Archiepiscopo Bononiæ, & S. R. I. Principe.

Die 24. Octobris 1772.

IMPRIMATUR.

Fr. Carolus Dominicus Bandiera Vicarius Generalis S. Officii Bononiæ.

Oda

Oda Olymp. decimaquarta cum Notis musicis.

1 Κα φι σίων ὑ δά των λα χοῖ-

2 σαι, αἵ τε ναί ε τε καλ λί πω λον ἕ δραν

3 ὦ λι πα ρᾶς ἀ οί δι μοι βα σί λει αι

4 χά ρι τες Ὀρ χο με νᾶ

5 πα λαι γό νων Μι νυ ᾶν ἐ πί σκο ποι

6 κλῦτ' ἐπ εἰ εὔ χο μαι.

7 Σὺν γὰρ ὑ μῖν τά γε τερ πνὰ καὶ τὰ γλυ-

8 κέ α γί νε ται πάν τα βρο τοῖς·

9 εἰ σο φὸς, εἰ κα λὸς, εἴ τις ἀ γλα ὸς

ἀνήρ.

10 ἀ νὴρ. ȣ̓ τε γὰρ θε οἰ

11 σε μνᾶν χα ρί των ἄ τερ

12 κοι ρα νέ ον τι χο ρȣ̀ς

13 ȣ̓ τε δαῖ τας· ἀλ λὰ πάν των

14 τα μί αι ἔρ γων ἐν ȣ̓ ρα νῷ

15 χρυ σό το ξον θέ με ναι πα ρὰ

16 τὸν πύ θι ον Ἀ πόλ λω να θρό νȣς

17 Ἀ έ να ον σέ βον τι πα τρὸς

18 Ὀ λυμ πί οι ο τι μάν.

FRAN-

FRANCISCI PETRARCHÆ

EPISTOLA

AD FRATREM,

e vetusto Codice nunc primum edita, ad lucem aliquam iis afferendam, quæ superius diximus Capite primo.

Ex Libro decimo Epistolarum Francisci Petrarchæ Epistola IV. ad Gerardum, Monachum Cartusianum, germanum ipsius fratrem.

SI fervorem animi tui novi, jam hinc annexum huic epistolæ Carmen horrueris quasi professioni tuæ dissonum, adversumque proposito. Noli aliquid temere definire: quid enim stultius, quam judicare de incognitis? Theologiæ quidem minime adversa Poetica est. Miraris?... Christum modo leonem, modò agnum, modo vermem dici, quid, nisi poeticum est? Mille talia in Scripturis sacris invenies, quæ persequi longum est. Quid vero aliud parabolæ Salvatoris in Euangelio sonant, nisi sermonem a sensibus alienum, sive, ut uno verbo exprimam, alieniloquium? quam analogiam (a) usitatiori vocabulo nuncupamus. Atqui ex hujusce sermonis serie, Poetica omnis intexta est. Sed subjectum aliud. Quis negat? Illic de Deo, deque divinis: hic de diis hominibusque tractatur. Unde apud Aristotelem primos theologizantes, poetas legimus. Quæ ita esse, ipsum nomen indicio est. Quæsitum est enim, unde poetæ nomen descendat: & quamquam varia ferantur, illa tamen sententia clarior est; quia cum olim rudes homines, sed noscendi veri, præcipueque vestigandæ divinitatis studio, quod naturaliter inest homini, flagrantes cogitare cœpissent esse superiorem aliquam potestatem, per quam mortalia regerentur, dignum rati sunt illam omni plus quam humano obsequio, & cultu augustiore venerari. Itaque & ædes amplissimas meditati sunt, quæ templa dixerunt, & ministros sacros, quos sacerdotes dici placuit, & magnificas statuas, & vasa aurea, & marmoreas mensas, & purpureos amictus: ac ne mutus honos fieret, visum est in verbis altisonis divinitatem placare, & procul ab omni plebeio, ac publico loquendi stylo sacras Superis inferre blanditias, numeris insuper adhibitis, quibus & amœnitas inesset, & tædia pellerentur. Id sane non vulgari forma, sed artificiosa quadam & exquisita ac nova fieri oportuit: quæ quoniam græco sermone poetes (b) dicta est, eos quoque qui hac utebantur, poetas dixerunt. Quis nam, inquies, horum est auctor? Poteras, frater, absque fidejussoribus fidei meæ stare: merui forte, ut vera, & veri frontem habentia referenti sine testibus crederetur. Sed & si cautius

(a) Num Petrarcham scripsisse suspicabimur, *allegoriam?* Hæc sane vox voci *alieniloquium* adamussim respondet, non vero *analogia* vocabulum.

(b) Emendanda sine dubio est vox *poetes*, sive eam Petrarcha, seu potius librarius perperam scripserit. Scribendum autem *poesis*, aut *pœotes*, ut patet ex his verbis ab Isidoro Hispalensi citatis capite 7. libri VIII. Originum: *Id genus quia forma quadam efficitur, quæ ποιότης* (an legendum, *ποίησις*?) *dicitur, poema vocitatum est, ejusque fictores, poetæ.*

agere mens est, M. Varro doctissimus Romanorum; proximus Tranquillus rerum curiosissimus indagator: Tertium non adderem, nisi quia is, uti reor, familiarior est tibi: Horum igitur & Isidorus, breviter licet, & ipso teste Tranquillo, meminit Etymologiarum libro octavo. Sed occurres, &, possum (dices) sancto saltem Doctori credere: tamen rigori meo carminis tui dulcedo non convenit. Noli hoc, frater, opinari. Et veteris Testamenti patres heroico, atque aliis carminum generibus usi sunt, Moyses, Job, David, Salomon, Jeremias. Psalterium ipsum Davidicum, quod diu noctuque cantas, apud hebræos metro consistit, ut non immerito neque ineleganter hunc Christianorum poetam nuncupare ausim: quippe quod & res ipsa suggerit, &, si nihil hodie mihi sine teste crediturus es, idem video sensisse Hieronymum: quamvis sacrum illud poema, quod beatum virum (a)*, scilicet Christum canit nascentem, morientem, descendentem ad inferos, resurgentem, ascendentem, reversurum, in aliam linguam simul sententia numerisque servatis transire nequiverit. Itaque sententiæ inservitum est: & tamen adhuc nescio quid metricæ legis inest: & psalmorum particulas, ut sunt, sic versus vulgo dicimus. Et de antiquis hactenus. Novi autem Testamenti duces, Ambrosium, Augustinum, Hieronymum carminibus, ac rhythmis usos ostendere non operosus labor est: ut Prudentium, Prosperum, atque Sedulium, & ceteros prætermittam: quorum soluta oratione nihil omnino, metrica vero passim cernuntur opuscula. Noli itaque, frater, horrere quod Christo amicissimis, ac sanctissimis viris placuisse cognoscis. Sensibus intende: qui si veri, salubresque sunt, quolibet stylo illos amplectere. Laudare dapem fictilibus appositam; eamdem in auro fastidire, aut dementis, aut hypocritæ est. Avari est, aurum sitire: non posse pati, pusilli animi est. Non fit auro melior cibus: certe nec deterior. Profecto autem sicut aurum, sic carmen in suo genere nobilius. Non nego: quanto scilicet rectiora sunt quæ ad regulam fiunt, quam quæ temere: non quod animo carmen expetendum censeam: ne spernendum quidem. Hæc pro styli excusatione præmissa sint. Nunc ad propositum sermo vertendus est. Tertia retro æstas me tunc in Galliis agentem ad fontem Sorgiæ compulerat, quam sedem vitæ nostræ quondam delegimus, ut nosti. Sed tibi divino munere sedes tutior, tranquilliorque probabitur: mihi ne illa uti quidem licuit, raptante me altius fortuna, quam sat est. Illic ergo tunc eram eo animo, qui sicut sub tanta rerum mole magnum aliquid aggredi non auderet, sic omnino nihil agere nesciret, ab infantia mea bono utinam, sed certe in actu perpetuo enutritus. Media via igitur electa est, ut majoribus dilatis aliquid pro solatio illius temporis meditarer. Ipse autem loci habitus, & recessus nemorum, quo me sæpe curis gravidum lux oriens urgebat, & unde sola nox rediens pellebat, ut silvestre aliquid canerem, suasere. Quod ergo pridem in animo habueram, buco-*

(a) Respicit, opinor, prima Psalterii verba: *Beatus vir, qui non abiit &c.*

bucolicum carmen, xii. eclogis distinctum scribere orsus, incredibile est, quam paucis diebus absolverim: tantum ingenio locus calcar addiderat. Ceterum quia nihil prius in animo erat, Eclogarum prima (a) de nobis ambobus scripta est: ideoque potissimum ut tibi mitterentur, obtinuit. Nescio quidem an pro solatio, an pro impedimento solatii tui dicam. Sed quoniam id genus est, quod nisi ex ipso, qui condidit, auditum intelligi non possit; ne te inutiliter fatiges, primo quid dicam, deinde quid intendam, brevibus explicabo. Duo pastores inducuntur: pastoris enim est stylus: ideo pastoribus datur. Nomina pastorum, Silvius, ac Monicus. Silvius ergo Monicum solum, & invidioso ocio felicem videns sub antro quodam quiescentem alloquitur, quasi fortunam illius admirans, & suam deflens: quod ille grege, ac rure posthabito requiem invenit: ipse vero asperos colles multo cum labore circumeat. Quo ergo magis miratur, tantam esse diversitatem fortunæ: quoniam, ut dicit, una eademque fuit amborum mater: ut detur intelligi, germanos esse pastores. Monicus ad hæc totam fraterni laboris culpam in eumdem retorquet: nulla vi coactum dicens sponte sua errare per devia silvarum, montiumque cacumina. Cui respondet Silvius, errorum causam esse amorem, & amorem Musæ, non alium. Quod ut pateat, longiusculam incipit fabellam: duorum videlicet pastorum prædulciter canentium: quorum alterum in pueritia audisse se memorat: alterum postea: eorumque se captum illecebris, cetera omnia negligere: quos dum per montes avidissime sequitur, jam canere didicisse: ita ut laudetur ab aliis, licet ipse sibi nondum placeat: itaque propositum sibi esse ad summum niti, & vel pervenire, vel inter nitendum mori. Contra Monicus ut antrum suum Silvius ingrediatur, suadere incipit, dulciorem ibi cantum auditurus: mox cœptum sermonem inexpletum linquit, quasi signa turbati animi in ore Silvii agnoscens. Ille autem se excusat: itaque Monicus orationem peragit: qua audita mirabundus Silvius percontatur, quis ille pastor tam dulciter canens, cujus nunc mentionem noviter audit. Ad quod Monicus quasi pastoria ruditate non nomen reddit, sed describit patriam, & more ruralium sæpe in verbis errantium, duorum fluminum mentionem facit, uno fonte nascentium: ac statim velut errore recognito verba pervertit: & quod de duobus inceperat, de uno flumine duobus ex fontibus descendente prosequitur. Utrumque sane in Asia est. Silvius autem se flumen nosse commemorat, signum afferens, quod in eo quidam puer hispidus lavit Apollinem. Inde refert Monicus oriundum esse cantorem: quod audiens Silvius, mox hominem recognoscit: & vocem, modumque canendi deprimit attollens suos. Ex adverso Monicus suum meritis laudibus accumulat. Itaque tandem Silvius adquiescens, se in tempore rediturum, & quam dulciter ille canat, probaturum ait: nunc autem festinare. Quod admirans Monicus, festinationis causam quærit: & audit Sil-

(a) Extat in Edit. Ven. anni 1501. Latin. Oper. Petrarchæ quintern. 21.

Silvium intentum cantilenæ, quam de quodam egregio juvene, cujus acta multa brevitate perstringit, componere cœpit, non posse nunc aliis vacare. Quamobrem Monicus colloquium hoc concludit, vale dicens Silvio: & in fine hortatur, ut dilationis pericula casusque consideret. Hæc summa rerum. Intentionis autem meæ sensus hic est. Pastores colloquentes, nos sumus: ego Silvius, tu Monicus. Nominum ratio hæc est: primi quidem, tum quia in silvis res acta est, tum propter insitum ab ineunte ætate urbis odium, amoremque silvarum: propter quem multi ex nostris in omni sermone sæpius me Silvanum, quam Franciscum vocant. Secundi autem, quia unum ex Cyclopibus Monicum dicunt quasi monoculum. Id quodam respectu prope tibi convenire visum est, qui e duobus oculis, quibus omnes communiter utimur mortales, quorum altero scilicet cælestia, altero terrena respicimus, tu terrena cernentem abjecisti, oculo meliore contentus. Antrum ubi solitarie degit Monicus, Monasterium est, ubi tu nunc monasticam vitam agis inter speluncas & nemora: vel ipsum antrum, in quo Maria Magdalene pœnitentiam egit, quod monasterio tuo vicinum est. Ubi enim de hoc sancto proposito multa mecum prius agitaveras, Deo cor lubricum sublevante firmatus es. Rus, ac gregem, quorum sprevisse curam dicitur, pro civitate & hominibus intellige, quos in solitudinem fugiens reliquisti. Unam fuisse genitricem amborum, quin utrumque insuper parentem, non allegoria, sed veritas nuda est. Pro sepulcro (a), ultima sedes intelligitur: te enim cælum; me, nisi misericordia subvenerit, tartarus manet. Vel simpliciter quod verbum sonat, intelligi potest: tibi enim jam certa sedes, eoque certior spes sepulchri: mibi autem adbuc vagus error, & incerta omnia. Inaccessum cacumen, ad quod multo sudore Silvium anhelare Monicus exprobrando objicit, famæ rarioris, & ad quam pauci perveniunt, altitudo est. Deserta, quibus vagari Silvius dicitur, sunt studia hæc vere deserta hodie, vel lucri cupidine derelicta, vel ingeniorum despecta segnitie. Muscosi (b) scopuli, sunt potentes, ac divites, patrimonio velut musco obsiti. Fontes sonantes, litterati eloquentes homines dici possunt: quorum ex ingenii scatebris disciplinarum rivuli prodeunt cum sonitu quodam delectabili. Quod per Palem jurat Silvius, pastorale juramentum est; Pales enim est pastorum Dea. Posset apud nos intelligi Maria (c) non Dea, sed Dei mater. Parthenias ipse est Virgilius, non a me modo fictum nomen: in vita enim ejus legimus, quod Parthenias quasi omni vita probatus dici meruit. Quod ut per se ipsum lector intelligeret, locus est additus: ubi videlicet lacus cisalpinæ Galliæ Benacus (d) valde sibi simi-

(a) *Una fuit genitrix, at spes non una sepulchri*, inquit ibi Petrarcha sub nomine Silvii latens. (b) *Muscososque situ scopulos, fontesque sonantes.*

(c) Sacra profanis miscenda non sunt, Francisce: qui fieri potuit ut non videris, quam indecens sit, Sanctissimam Virginem Mariam vano ridiculæ Deæ vocabulo designare? (d) Codex habet *Venacus*.

ſimilem filium ex ſe gignit : filius autem hic Mincius eſt Mantuæ flumen, quæ Virgilii patria eſt. Ceterum aliunde advectus paſtor *nobilis Homerum ſignificat ; in quo ſingula fere verba aliquid important : nam & hoc eſt deinde non ſine myſterio dictum, quia Virgilium puer, & non jam infans ; deinde autem ætate provectior Homerum attigi. Is enim, qui Homerus vulgo dicitur, alterius neſcio cujus Scholaſtici opuſculum ſcias, licet ab Homerica Iliade ſit breviloquio decerptum.* Peregrinis *autem* ab oris, *quaſi nec Italicus, nec omnino linguæ particeps latinæ. Unde* nec noſtro murmure *canere eum dixi, ut qui græce canat.* Generoſi *ſane paſtoris epithetum jure occupat : quid enim vel lingua, vel ingenio generoſius Homeri ?* Neſcio *autem* qua de valle, *ideo eſt additum, quia de loco originis ejus opiniones variæ ſunt, quas locus iſte non capit. Poſtremo* de fonte Homerico bibere *Virgilium, omnibus eſt notum, qui in poeticis exercentur.* Amica, *qua uterque dignus dicitur, fama eſt : propter quam poetæ, ſicut propter amicas ſuas amatores, canunt. Silva horrida, & aerii montes, quos miratur Silvius non ſequi dulcedinem canentium, vulgus incultum eſt, & Principes eminentes. Deſcenſus e montis vertice ad imas valles, & ab imis vallibus aſcenſus in montes, quem de ſe ipſo loquens Silvius refert, eſt ab altitudine theoricæ ad practicæ exercitium, & converſo pro varietate affectuum alterna digreſſio. Fons, qui canenti plaudit, eſt ſtudioſorum chorus. Arentes cautes, idiotæ : in quibus quaſi echo in cautibus unde vocis eſt uſus, & conſonans ſine diſcretione reſponſio. Nymphæ deæ fontium, ſunt divina ſtudioſorum hominum ingenia. Limen, intra quod Silvium Monicus invitat, Cartuſienſium ordo eſt, quem nemo certe deceptus, ut multos ex aliis ordinibus, nemo intrat invitus. Paſtor* (*a*)*, cujus cantum Monicus præfert Homero, Virgilioque, eſt ipſe David : cui proprie convenit verbum* pſallere *propter pſalmos, ſuum opus.* Media *autem* nocte, *propter matutinam pſalmodiam, quæ illo præſertim tempore in Eccleſiis veſtris auditur. Fluvii duo uno de fonte, quorum primo quidem Monicus errore decipitur, ſunt Tigris, & Euphrates, noti amnes Armeniæ. Fluvius autem unus gemino de fonte, Jordanis eſt Judææ : quod multi ſunt auctores, inter quos Hieronymus illarum partium ſedulus diuturnus incola....* Nomina *fontium, Jor, & Dan : e quibus Jordanis ut flumen, ſic ipſum nomen efficitur : qui quidem in mare Sodomorum fertur deſcendere, ubi cinereos campos propter incendia civitatum eſſe narratur. In hoc amne Chriſtus a Joanne baptiſmum* (*b*) *memoratur :* puer ille enim hiſpidus (*c*), *eſt Johannes Baptiſta, puer, inquam, virgo, purus, innocens, hiſpidus, incultus, hirto tegmine, impexo capillo, facie ſolidus aduſta. Apollo autem*

(*a*) *Dulcius hic quanto media ſub nocte videbis Pſallere paſtorem : reliquorum oblivia ſenſim Ingeret ille tibi* ; ait Monicus ibidem. (*b*) Excidit vox, *accepiſſe*, aut quid ſimile. (*c*) *Audivi ut quondam puer hiſpidus ille nitentis Lavit apollineos ad ripam gurgitis artus* ; ait Silvius ibidem.

tem filius Jovis dicitur ingenii Deus, per quem (a) Jesum Christum accipio, verum Deum, verum Dei filium: Deum, inquam, ingenii ac sapientiæ: quoniam, ut apud Theologos notum est, inter attributa Personarum summæ & individuæ Trinitatis, sapientia Filio tribuitur, & ipse Sapientia corporalis est. Vox autem rauca David, & lacrymarum assiduitas, & repetitum sæpe nomen Jerosolymæ objicitur: ob asperum prima facie, & flebilem stylum, & quia revera in psalmis crebra illius urbis vel historica, vel allegorica mentio est: hoc autem loco summatim infe-ritur, de quibus poetæ, quos Silvius præferre nititur, canant: quod exponere longum est: sed in eo studio provectis omnia clara, & aperta sunt. Monicus contradicit excusans Davidicam raucitatem, & pari breviloquio percurrens, de quibus apud illum agitur. Juvenis, de quo cantilenam texere Silvius cœpit, Africanus Scipio est: qui in littore Afro Polyphemum (b) stravit, *hoc est, Hannibalem Pœnorum ducem: sicut enim Polyphemus, sic & Hannibal monoculus fuit, post oculum in Italia amissum.* Libyci leones, *quibus abunde Africa constat, reliqua Carthaginensium spes fuerat: e quibus quidem quingentos sub oculis eorum combussisse illum Romana narrat .... Et hic quidem juvenis* sidereus *dicitur (c) sive propter heroicam virtutem, qua maxime viguit, quæ ardens in Virgilio, a Lucano ignea virtus dicitur: sive propter opinionem cælestis originis, quæ, admiratione viri illius, tunc apud Romanos erat. Hunc Itali laudant (d) de littore adverso: est enim Africano littori adversum littus Italicum, non animorum modo discordia, sed terrarum situ: directe autem opponitur Roma Carthagini. Sed de hoc tam laudato juvene nemo canit: quod ideo dictum est, quoniam etsi omnis historia laudibus, & rebus ejus plena sit; & Ennium de eo multa scripsisse non sit dubium rudi & impolito, ut Valerius ait, stylo ..... tamen de illius rebus liber metricus non apparet. De hoc igitur utcunque canere institui: quia scilicet de eo liber meus est, qui inscribitur* Africa: *utinam tam felici animo claudendus seni, quam magno animo cœptus est juveni. Quantum sane periculum semper fuit dilatione consilii salutaris, & quam varii atque inopinabiles præsentis vitæ casus, quos circumspicere suprema Monici jubet allocutio, ne dici quidem expedit. Reliqua cogitatione percipies. Vale. Patavi* IIII. *Nonas Decembris, ad vesperam.*

Explicit Epistola Francisci Petrarchæ ad Fratrem.

(a) Sacra profanis rursum misces, Franciscе: num Pauli illud oblitus es: *Quæ societas luci ad tenebras! quæ autem conventio Christi ad Belial?* (b) *Te Polypheme tuis jam constravisse sub antris Dicitur, & Libycos silvis pepulisse leones.*
(c) *Sidereum juvenem, genitumque ex stirpe Deorum.* (d) *Hunc simul Italidesque nurus, puerique, senesque Attoniti adverso certatim a littore laudant.*

